

Jaarverslag 2025 en Uitvoeringsprogramma 2026

*Vergunningverlening, toezicht en
handhaving*

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1 Inleiding	4
2 Jaarverslag 2025	5
2.1 Preventie	5
2.1.1 Preventief toezicht	5
2.1.2 Voorlichting bij gebiedsgerichte controles	5
2.1.3 Voorlichtingsbijeenkomsten	6
2.2 Vergunningverlening	7
2.2.1 Aantallen en tijdigheid	7
2.2.2 Bezwaar, beroep en hoger beroep	9
2.3 Toezicht	11
2.3.1 Resultaten van het toezicht	11
2.3.2 Focuspunten 2025	14
2.3.3 Fiscaal toezicht bedrijven en bronbemalingen	15
2.3.4 Innovaties	19
2.3.5 Calamiteiten	20
2.4 Bestuursrechtelijke handhaving	21
2.4.1 Overzicht	21
2.4.2 Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)	22
2.4.3 Resultaten bestuursrechtelijke handhaving	24
2.4.4 Bezwaar, beroep en hoger beroep	25
2.5 Strafrechtelijke handhaving	28
2.5.1 Werkzaamheden	28
2.5.2 Resultaten strafrechtelijke handhaving	28
2.5.3 Wet politiegegevens (Wpg)	30
2.6 Projecten en ontwikkelingen	30
2.6.1 Flitsvergunningen	30
2.6.2 Alle hens aan dek voor de KRW-doelen	31

2.6.3	Jaarlijkse grondwateropgave	31
2.6.4	Bijdrage aan beleidsontwikkelingen	31
2.7	Kwaliteitscriteria	32
2.7.1	Kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer	32
2.7.2	Procescriteria Omgevingsbesluit	33
2.7.3	Organisatie, mensen en middelen	33
3	UITVOERINGSPROGRAMMA 2026	34
3.1	Inleiding	34
3.2	Focuspunten 2026	34
3.2.1	Focus op het halen van KRW doelen	34
3.2.2	Samenwerking met omgevingsdiensten	34
3.2.3	Slimmer werken	35
3.3	Onze basis	36
3.4	Vergunningen	36
3.4.1	Basistaken	36
3.4.2	Beschikbare capaciteit	36
3.5	Toezicht	37
3.5.1	Beschikbare capaciteit	37
3.5.2	Toelichting risicoprioritering	37
3.5.3	Het uitvoeringsprogramma voor toezicht	39
3.6	Handhaving	39

Bijlagen:

- I. Instrumentarium
- II. Systeembeschrijving en risicoprioritering toezicht 2025
- III. Uitvoeringsprogramma toezicht 2025
- IV. Samenwerking ketenpartners

Colofon:*Organisatie*

Waterschap Aa en Maas

Postbus 5049

5201 GA 's-Hertogenbosch

Tel: 088-17 88 000

E-mail: info@aaenmaas.nl

Opdrachtgever:

- Harko-Jan Huizenga (afdelingshoofd vergunningverlening, toezicht en handhaving)

Besluitvorming:

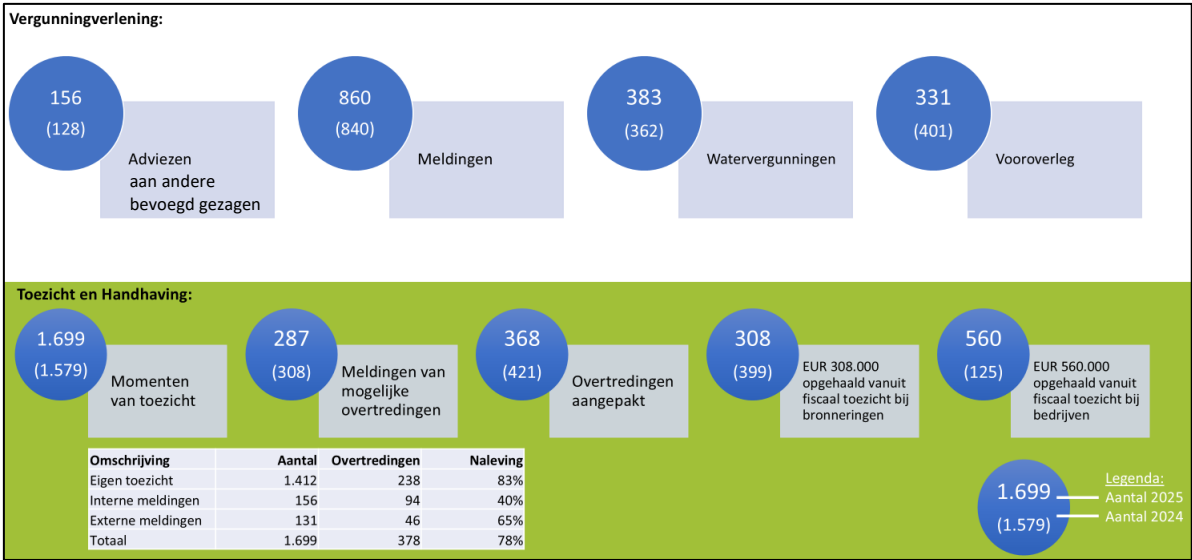
Vastgesteld door het dagelijks bestuur van waterschap Aa en Maas op 27 januari 2026

Samenvatting

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) zijn instrumenten die het waterschap in kan zetten om haar doelstellingen zoals beschreven in het waterbeheerplan te bereiken. In voorliggend rapport wordt verslag gedaan over de inzet van deze instrumenten in 2025 en wordt aangegeven aan welke onderdelen (extra) aandacht wordt gegeven in 2026.

Samenvatting in cijfers

Onze werkzaamheden hebben voor 2025 geleid tot onderstaande samenvatting in cijfers:

Afbeelding 1: Overzicht in cijfers

Vergunningverlening: stijging in aanvragen, maar tijdige afhandeling gewaarborgd

Hoewel de aantallen te behandelen adviezen, meldingen en vergunningen blijven toenemen, zijn we in staat gebleken deze grotendeels binnen de servicetermijnen af te handelen. Het halen van de servicetermijnen vinden we belangrijk omdat het gaat om wettelijke termijnen, maar ook vanuit het oogpunt van goede dienstverlening.

Toezicht en handhaving: meer toezicht, maar een beter naleefgedrag

Vanuit het toezicht zagen we in 2025 over-all gezien een iets beter naleefgedrag (minder overtredingen). Het intensiever toezien op een aantal activiteiten waar het naleefgedrag achter bleef, heeft daarbij geholpen. We reageerden op 287 meldingen van (mogelijke) incidenten en constateerden daarbij dat in 140 situatie sprake was van een overtreding die gecorrigeerd moest worden.

Fiscaal toezicht op lozingen door bedrijven en bij bronneringen draagt er toe bij dat de juiste heffingen worden opgelegd. Dit heeft in 2025 gezorgd voor een relatief hoge naheffing.

Voor het bereiken van KRW-doelen zijn gerichte VTH-acties uitgevoerd

Binnen waterschap Aa en Maas wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma om integraal en versterkt in te zetten op maatregelen om de doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) zo veel als mogelijk te halen. Ook voor VTH is uitgewerkt waar dit extra kan worden ingezet. In dit programma zijn de volgende acties uitgevoerd:

- 7 vergunningen voor directe lozingen zijn geactualiseerd, zodat de voorwaarden voor deze lozingen zijn gebaseerd op de meest actuele inzichten. De verwachting is dat deze medio 2026 daadwerkelijk de huidige vergunning gaan vervangen, in afstemming met de betreffende ondernemers;
- 19 vergunningen voor directe lozingen zijn al lange tijd niet actief. Er zijn voorbereidingen getroffen en gesprekken gaande met deze vergunninghouders om deze lozingsvergunningen in te trekken. We verwachten dit in het eerste kwartaal van 2026 af te ronden;
- Om ook de resterende 32 vergunningen voor directe lozingen te actualiseren is een prioritering gemaakt en is ingezet op extra capaciteit om dit uiterlijk in 2027 afgerond te hebben;
- We hebben intensief met de 3 omgevingsdiensten samengewerkt om meer zicht en grip te krijgen op indirecte lozingen (lozingen op de riolering). Deze samenwerking zorgt ook voor kennisopbouw bij omgevingsdiensten, wat gezien de grote opgave op het gebied van indirecte lozingen erg belangrijk is.
- We zetten ons via vergunningverlening, toezicht en handhaving in om lozing van PFAS houdend water bij 2 defensie terreinen te verminderen.

Bovenstaande acties zorgen voor goede en actuele voorschriften voor lozingen en adequaat toezicht daarop.

Er is opvolging gegeven aan de ambities zoals vastgelegd in het beleidsplan VTH

Volgens het beleidsplan VTH:

- handelen we meldingen, vergunningen & adviezen zoveel mogelijk binnen de servicetermijnen af;
- werken we aan het actualiseren van vergunningen;
- voeren het toezicht uit volgens het door het bestuur vastgestelde uitvoeringsprogramma;
- geven we alle overtredingen passend opvolging. Dit doen we volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO);
- geven we alle meldingen van mogelijke overtredingen opvolging / een controle bezoek.

We hebben in 2025 gewerkt volgens deze pijlers en blijven dat ook in 2026 doen.

Afbeelding 2: Incident met olie op het water

Focuspunten 2026

Vanuit ontwikkelingen en beelden over 2025 wordt voor 2026 ingezet op:

- De acties die zijn ingezet ten bate van de realisatie van KRW doelen zetten we door. Het gaat dan om:
 - Het actualiseren van vergunningen en het intrekken van niet in gebruik zijnde vergunningen;
 - Het inzetten van toezicht op stoffen en/of gebieden waar dat nodig is omdat doelen nog niet worden gehaald (gebiedsgericht toezicht);
 - Bij lozingsactiviteiten breder controleren dan alleen de vergunde parameters: het blijkt dat soms ook niet vergunde stoffen worden geloosd.
- We zetten in op versterkte samenwerking met gemeenten en omgevingsdiensten voor meer zicht en grip op indirecte lozingen. Het gaat dan concreet om:
 - Doorgaan met het ondersteunen voor het actualiseren van vergunningen voor indirecte lozingen;
 - Het uitvoeren van gezamenlijk toezicht op indirecte lozingen, gericht op stoffen en locaties waar dat voor het waterschap van belang is.
- We zetten in op slimmer werken:
 - We onderzoeken of het gebruik van A.I. kan ondersteunen in het vergunningverleningsproces;
 - We proberen bulkwerk, zoals de jaarlijkse grondwateropgave verder te automatiseren;
 - In 2025 hebben we een drone inzetbaar gemaakt voor toezicht en zijn warmte camera's aangeschaft. Deze middelen zetten we in 2026 om het bereik van toezicht te vergroten.

In voorliggend jaarverslag 2025 en uitvoeringsprogramma 2026 voor VTH zijn bovenstaande punten nader toegelicht.

1 Inleiding

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) zijn instrumenten die het waterschap in kan zetten om haar doelstellingen zoals beschreven in het waterbeheerplan te bereiken. In voorliggende rapportage wordt verslag gedaan van de uitgevoerde activiteiten op de gebieden van VTH over het jaar 2025. Ook wordt in deze rapportage vooruitgekeken en beschrijft het de onderwerpen die in 2026 aandacht krijgen op deze gebieden.

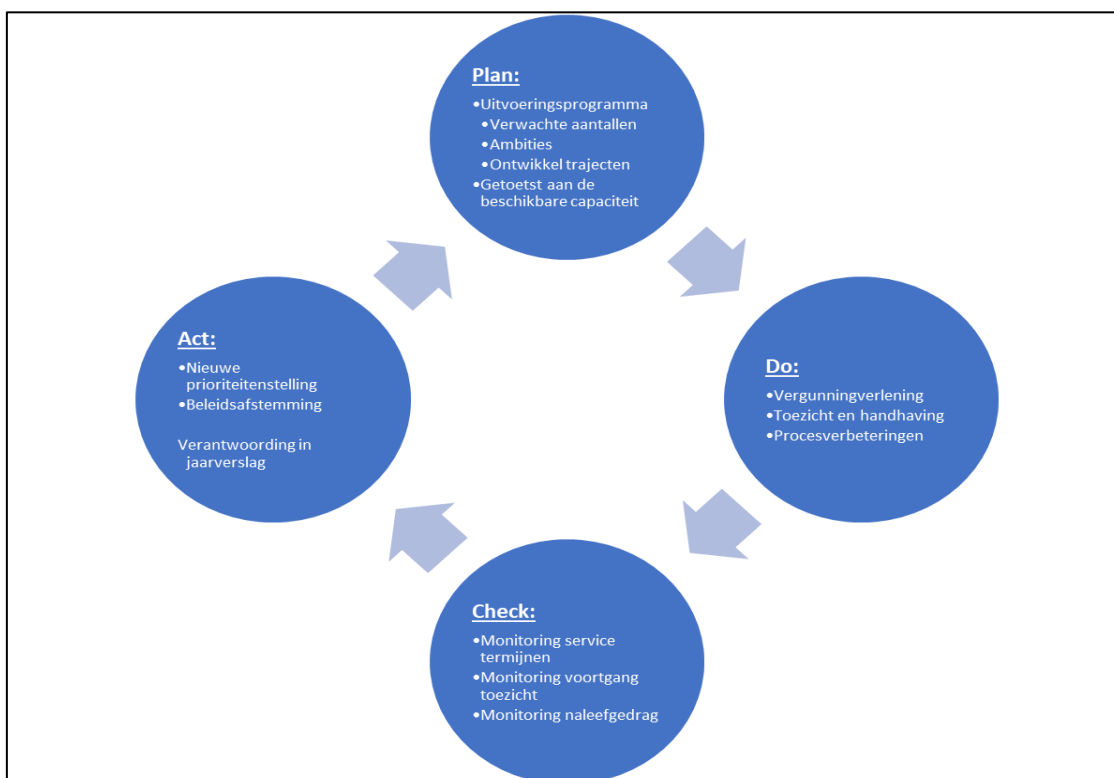
Het jaarverslag en het uitvoeringsprogramma zijn opgesteld om het Dagelijks Bestuur, het Algemeen Bestuur en de provincie Noord-Brabant (als onze toezichthouder) een beeld te geven over de uitgevoerde activiteiten, trends die worden waargenomen en onderwerpen waar we verbetermogelijkheden zien. Ook voor onze ingelanden maken we op deze manier onze activiteiten inzichtelijk. Kortom, één document om inzicht te geven in de 'Big 8' beleidscyclus. Dit overzicht geven we aan de hand van de onderstaande indeling:

Deel I Jaarverslag 2025

De verslaglegging over 2025 op het gebied van VTH is uitgewerkt in hoofdstuk 2. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op aantallen, resultaten en bijzonderheden van het afgelopen jaar (do en check). Het hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies en aanbevelingen voor 2026 (act).

Deel II Uitvoeringsprogramma 2026

In hoofdstuk 3 is de programmering voor 2026 uitgewerkt (plan). Er wordt ingegaan op de capaciteit en inzet van VTH, welke keuzes worden gemaakt en waarom.

Afbeelding 3: De Plan-do-check-act cyclus voor VTH

Instrumentarium

In bijlage I is toegelicht welke instrumenten beschikbaar zijn en hoe deze worden ingezet.

2 Jaarverslag 2025

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de aantallen en bijzonderheden op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarnaast hebben we ook ingezet op preventie, onder het motto: voorkomen is beter dan genezen. Daarom beschrijven we als eerste welke inzet er is geweest, gericht op voorlichting en bewustwording om overtredingen te voorkomen (preventie).

2.1 Preventie

2.1.1 Preventief toezicht

We zijn graag in gesprek met onze ingelanden over hun wensen, activiteiten en belangen. Het biedt ons de mogelijkheid om beleid en regels onder de aandacht te brengen en deze toe te lichten. Tegelijk horen we wat er speelt en wat onze ingelanden bezighoudt. Via gerichte voorlichting en communicatie werken we vervolgens aan preventief toezicht, met als doel het *voorkómen* van overtredingen.

Bezoeken voor toezicht zijn ook belangrijke momenten voor preventie

Bij alle controle bezoeken (toezicht) wordt ook het doel van de regels toegelicht en worden vragen beantwoord. Deze interactie draagt bij aan het voorkomen van overtredingen in de toekomst. We nemen daarom bewust de tijd voor vragen en leggen bij overtredingen goed uit waarom de betreffende regelgeving belangrijk is.

2.1.2 Voorlichting bij gebiedsgerichte controles

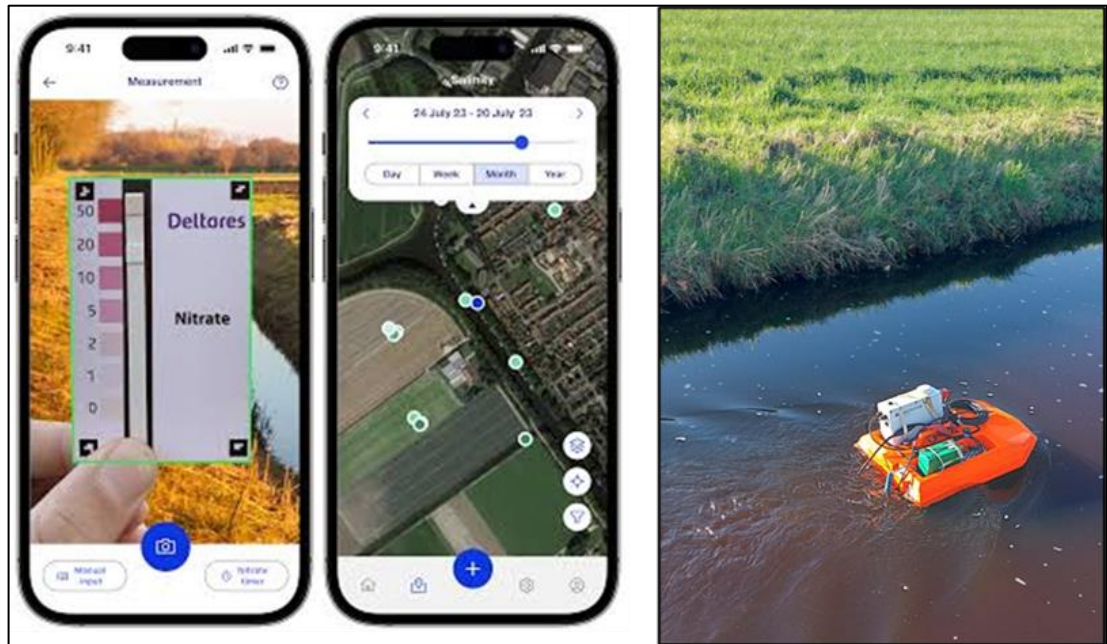
In 2025 zijn 2 gebieden “uitgekamd”, omdat de waterkwaliteit daar niet voldoet aan de normen. Op basis van metingen van het waterschap, controles door toezichthouders en gesprekken met ondernemers is gezocht naar de oorzaak van de overschrijdingen. Daarbij wordt een slechte waterkwaliteit lang niet altijd veroorzaakt door één illegale lozing. Ook toegestaan gebruik van nutriënten en andere middelen kunnen leiden tot normoverschrijdingen. Daarom is voorlichting heel belangrijk. De volgende acties zijn uitgevoerd:

- Voorlichting aan ondernemers langs de Goorloop: in de Goorloop worden te hoge concentraties aan gewasbeschermingsmiddelen gemeten. Eerst zijn de betreffende grondeigenaren geïnformeerd via een brief en vervolgens heeft een controle bezoek plaatsgevonden, waarbij de bevindingen zijn toegelicht. In 2 gevallen moeten maatregelen worden genomen om lozingen te voorkomen. Monitoring en controles zullen duidelijkheid geven of dit hier tot een betere waterkwaliteit gaat leiden.

Afbeelding 4. Meting waterkwaliteit

- Voorlichting aan glastuinders in Heusden: in de Voordeldonkse Broekloop worden te hoge concentraties aan nutriënten gemeten. Met hulp van een vaardrone met sensoren, nitraatmetingen en de inzet van sensoren die continu metingen uitvoeren, kwam een gebied naar voren waar periodiek de waterkwaliteit negatief werd beïnvloed. Daarbij is geen illegale lozing gevonden, maar waren de concentraties in de watergang wel te hoog. De betreffende ondernemers zijn geïnformeerd over de meetwaarden van het waterschap en zijn gevraagd mee te denken en helpen bij het voorkomen dat deze stoffen in het water komen. Dit leverde goede interactie. Monitoring en controles zullen duidelijkheid geven of dit hier tot een betere waterkwaliteit gaat leiden.

Afbeelding 5: Nitraatmetingen en inzet vaardrone

2.1.3 Voorlichtingsbijeenkomsten

We hebben op meerdere momenten voorlichting gegeven aan agrarische ondernemers over de regelgeving en de bedoeling van de regelgeving. Dit levert interessante discussies, bijvoorbeeld over de nut en noodzaak van een onttrekkingsverbod voor grondwater en het gebruik van middelen zoals imidacloprid buiten de landbouw. Het gebruik van deze stof is binnen de landbouw verboden, maar voor particulier gebruik is het nog wel toegestaan en wordt teruggevonden in onderzoeken naar de oppervlaktewaterkwaliteit in relatie tot de Kader Richtlijn Water.

Ondanks kritische vragen en soms een pittige discussie vinden deze presentaties altijd plaats met wederzijds respect. Na afloop gaan de (onderlinge) discussies verder. Een teken dat water onder de aandacht is gebracht en het bewustzijn bij ondernemers een boost is gegeven.

Afbeelding 6. Beregeningsinstallatie

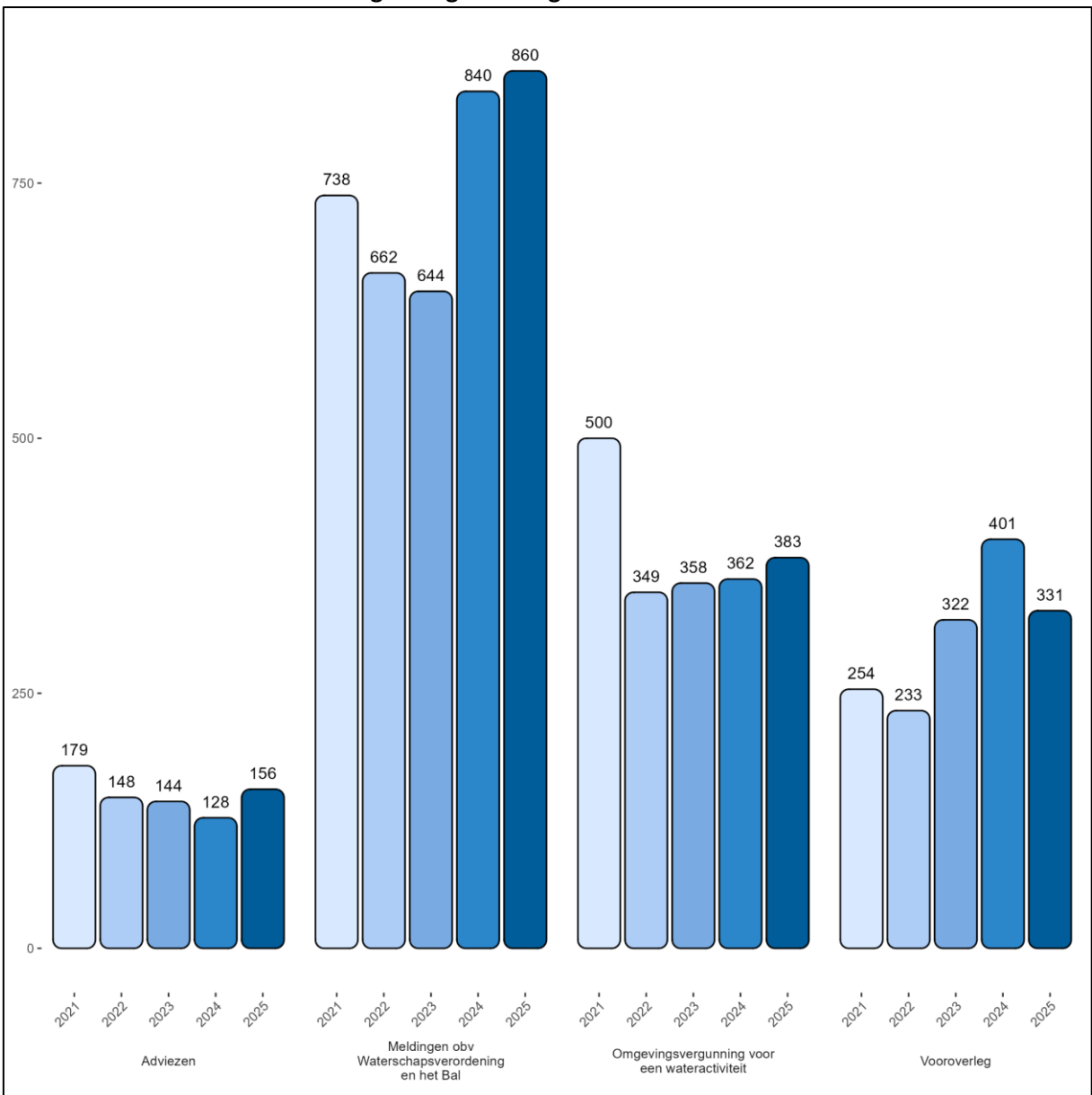
2.2 Vergunningverlening

2.2.1 Aantallen en tijdigheid

Aantallen

In 2025 zijn er opnieuw meer adviezen gegeven, meldingen verwerkt en vergunningen verleent dan 2024. Daarbij was in 2024 ook al sprake van hogere aantallen dan de voorgaande jaren. Deze toename hangt mede samen met de inwerkingtreding van de omgevingswet. In de omgevingswet is naast een meldplicht ook een informatieplicht opgenomen en sindsdien moeten meer vergunningen voor eigen werken worden verleend. In onderstaande tabel zijn de geleverde producten van 2021 tot en met 2025 weergegeven.

Tabel: Producten en aantallen vergunningverlening

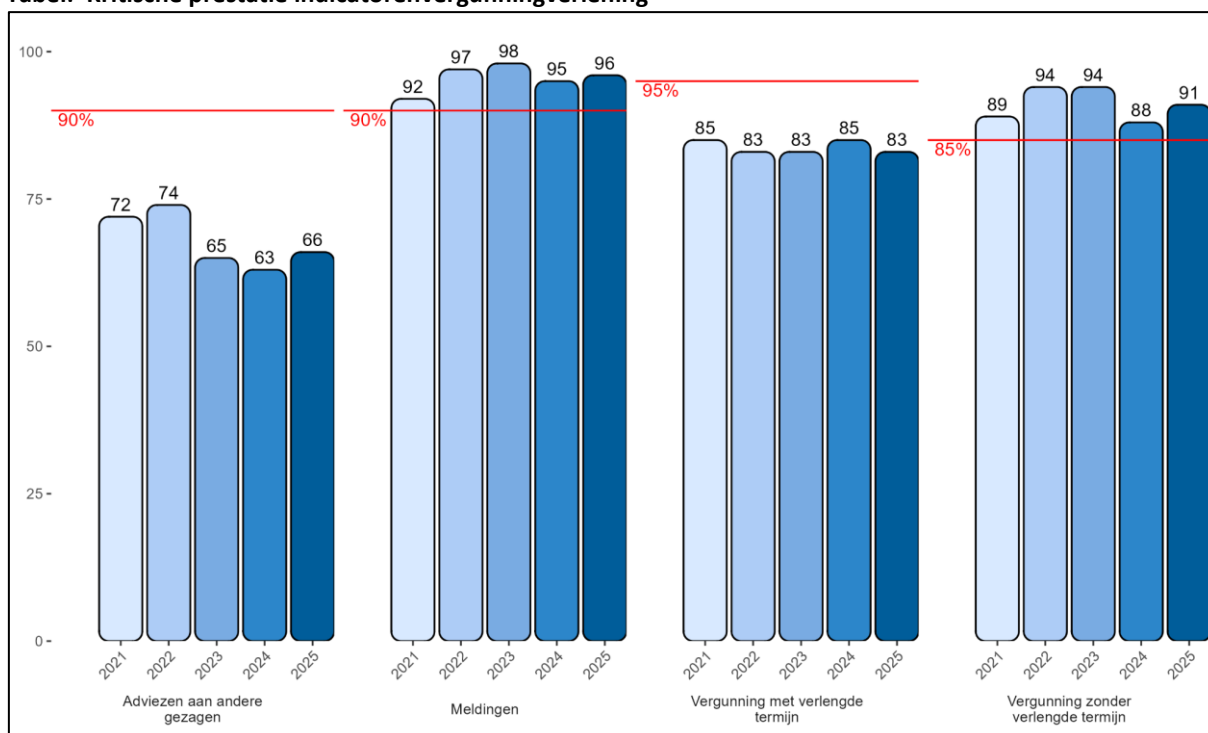

Tijdigheid van producten

Voor vergunningaanvragen geldt een wettelijke beslistermijn van acht weken, die met zes weken kan worden verlengd bij complexe aanvragen. Voor de behandeling van meldingen en het geven van adviezen in het kader van de Omgevingswet geldt geen wettelijke beslistermijn. Hiervoor hebben we onszelf een servicetermijn van vier weken opgelegd.

Hoewel de aantallen te behandelen zaken toenemen, blijven we onverminderd streven om de servicetermijnen te halen. Dit niet alleen vanwege de wettelijke termijnen op bepaalde producten, maar ook vanuit het oogpunt van goede dienstverlening.

Tabel: 'Kritische prestatie indicatorenvergunningverlening'

De rode lijn in de tabel geeft de KPI-doelstelling weer.

In 2025 hebben we meldingen en vergunningen doorgaans goed binnen de servicetermijnen afgehandeld. Bij adviezen aan andere bevoegde gezagen en bij vergunningen met een verlengde termijn lukt dat minder goed. Dat lichten we graag nader toe.

Adviezen aan andere overheden

Het aantal adviezen dat wij verstrekken in het kader van de Omgevingswet aan andere overheden is in 2025 gestegen van 128 naar 156. Het percentage tijdig afgegeven adviezen ligt iets hoger dan in voorgaande jaren, maar voldoet nog niet aan onze ambitie.

Termijnoverschrijdingen hangen samen met de complexiteit en benodigde afstemming met andere partijen van deze aanvragen, waardoor de behandeling veel tijd in beslag neemt. Wij streven ernaar om het percentage tijdig afgegeven adviezen in 2026 verder te verbeteren.

Vergunningen met verlengde termijn

In 2025 zien we een lichte daling in het percentage zaken dat binnen de verlengde beslistermijn van 14 weken is afgehandeld: 83% (89 zaken) ten opzichte van 85% (102 zaken) in 2024. Het gaat hierbij vaak om complexe dossiers met innovatieve ideeën waarvoor nog geen bestaand kader is. In dergelijke gevallen is veel interne afstemming nodig om tot zorgvuldige besluitvorming te komen.

Daarnaast zien we dat aanvragen voor kabels en leidingen in het kader van het dijkversterkingsproject Meanderende Maas in grote aantallen binnenkomen. Deze aanvragen zijn complex en vergen extra tijd. Ook vergunningen eigen dienst (VED) behoren tot de complexere dossiers, omdat deze niet altijd binnen het bestaande beleid passen. Uiteraard blijft het beperken van termijnoverschrijdingen een belangrijk aandachtspunt. We proberen het aantal zaken buiten de termijn zo laag mogelijk te houden, onder andere door meer vooroverleg te voeren. Dit zorgt ervoor dat we als waterschap al een inhoudelijk standpunt hebben ingenomen op het moment dat een vergunning wordt aangevraagd.

Subsidies

Naast meldingen en vergunningen ondersteunt de afdeling bij subsidieregelingen van het waterschap, voor afkoppelacties en groene daken. In totaal zijn er 208 subsidieaanvragen behandeld.

Afbeelding 7. Afkoppeling hemelwater

2.2.2 Bezwaar, beroep en hoger beroep

Bezwaar en informele aanpak

Het waterschap is op grond van de Algemene wet bestuursrecht verplicht om op een aanvraag of verzoek een besluit te nemen. Belanghebbenden kunnen tegen deze besluiten rechtsmiddelen inzetten, zoals een bezwaarschrift, beroep of hoger beroep. Een belanghebbende bij een vergunningaanvraag is in elk geval de aanvrager zelf, maar ook omwonenden, verenigingen of stichtingen kunnen als belanghebbende worden aangemerkt. Wanneer het waterschap een bezwaarschrift ontvangt, probeert het in overleg met de bezwaarmaker tot een oplossing te komen. Dit wordt de informele procedure genoemd.

Het doel hiervan is om de bezwaren van de bezwaarmaker weg te nemen en zo een lange juridische procedure te voorkomen door het bezwaar in te trekken. Dit lukt echter niet altijd, waardoor in sommige gevallen alsnog het formele juridische traject wordt doorlopen. Dit begint met de behandeling van het bezwaarschrift, gevolgd door eventueel beroep bij de rechtbank en uiteindelijk hoger beroep bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Cijfers

In onderstaande tabel is een overzicht weergegeven van het totaal aantal bezwaar- en beroepszaken van 2025. Daarnaast zijn de cijfers vanaf 2021 opgenomen, zodat een vergelijking kan worden gemaakt ten opzichte van dit jaar.

	Resultaat					Totaal
	In Behandeling	Gegron	Ongegron	Ingetrokken	Niet-Ontvankelijk	
Bezwaar						
2021	1	0	10	1	0	12
2022	5	1	2	7	0	15
2023	0	1	3	2	2	8
2024	12	0	2	5	5	24
2025	12	2	2	6	2	24
Beroep						
2021	1	1	3	0	0	5
2022	1	0	3	2	0	6
2023	3	0	1	0	0	4
2024	0	1	1	0	1	3
2025	1	0	0	0	0	1
Hoger beroep						
2021	1	0	0	0	0	1
2022	0	0	1	0	0	1
2023	1	0	0	0	0	1
2024	2	0	0	0	0	2
2025	1	0	1	0	0	2

Het aantal behandelde procedures is nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2024. Net als in 2024 blijven de doorlooptijden bij zowel de rechtbank als de Raad van State lang. Er verstrijkt veel tijd voordat een zittingsdatum wordt ingepland na het indienen van een beroep. Bovendien laat de uitspraak vaak langer dan zes weken op zich wachten. In 2025 is 1 casus bij de Raad van State behandeld (hoger beroep) en in deze casus is het waterschap in het gelijk gesteld.

Net als 2024 zijn er meer bezwaarschriftprocedures in behandeling dan de jaren daarvoor. Een duidelijke reden is niet bekend. Waar mogelijk trachten we deze bezwaren via gesprekken af te handelen (en het bezwaar in te laten trekken). Dit lukt in circa 25 % van de gevallen.

2.3 Toezicht

Toezicht heeft plaatsgevonden op basis van het Uitvoeringsprogramma 2025. Hierin staat vermeld hoeveel uur beschikbaar is voor toezicht en handhaving en op welke sectoren de toezichtcapaciteit wordt ingezet. In dit hoofdstuk zijn de resultaten van het gevoerde toezicht beschreven.

2.3.1 Resultaten van het toezicht

Afgelopen jaar zijn er circa 1.699 toezichtmomenten geweest, ten opzichte van 1.579 toezichtszaken in 2024. Dit aantal is exclusief 516 fiscale controles (fiscaal toezicht). We constateerden in 378 gevallen overtredingen. Een relatief groot deel van de overtredingen (140 stuks) is daarbij geconstateerd bij toezicht op meldingen, zie ook paragraaf 2.4.1.

Afbeelding 8. Meting in lozingsvoorziening

Het resultaat van toezicht drukken we uit in het naleefpercentage. Het naleefpercentage is het percentage dat na een toezichtscontrole aan de betreffende regelgeving blijkt te voldoen.

Tabel: Naleefpercentage toezicht (steekproefsgewijs toezicht, exclusief meldingen)

Sector	Aantal	Naleefpercentage ¹
Hoog geprioriteerd toezicht, streven is naleefpercentage > 90 %		
Indirecte lozingen	71	73%
Gemiddeld geprioriteerd toezicht, streven is naleefpercentage > 80 %		
Directe lozingen vanuit RWZI's ²	19	100%
Teelt in open lucht – pot- en container teelt	23	83%
Teelt in open lucht – vollegrondsteelt	25	96%
Onttrekkingen voor beregingen grondwater	68	96%
Onttrekkingen voor bronnering en sanering	586	79%
Toename verhard oppervlakte	19	89%
Directe lozingen vanuit mestverwerkingsinstallaties	109	82%
Directe lozingen vanuit bedrijven	60	88%
Toepassen van grond en baggerspecie	9	100%
Viskwekerij	5	100%
Varkenshouderijen	17	100%
Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	58	98%
Industriële grondwateronttrekkingen	11	91%
Teelt in kassen	209	84%
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden ³	24	96%

Toelichting:

- (1): Naleefpercentage: aantal inspecties zonder overtreding / aantal uitgevoerde inspecties * 100;
- (2): bij onze RWZI's (7 stuks) vinden jaarlijks doorgaans 3 controles plaats: regulier toezicht, een controle bemonstering en administratief toezicht op het jaarverslag. Alleen het aantal afgeronde controles is gerapporteerd;
- (3): Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is ook gecontroleerd tijdens controles bij akkerbouwbedrijven. Eventuele overtredingen t.a.v. gewasbeschermingsmiddelen bij die integrale controles zijn onder die sectoren gerapporteerd om te voorkomen dat dubbel wordt geteld. De hier vermelde controles betreffen hercontroles op percelen waar in voorgaand jaar een overtreding was geconstateerd.

Bij de volgende sectoren was het naleefpercentage lager dan gewenst, of is een toelichting nodig.

Indirecte lozingen

Het waterschap is bevoegd om toezicht te voeren op lozingen naar de riolering (indirecte lozingen), maar is niet het bevoegde gezag voor vergunningverlening en handhaving. Dat zijn de Provincie (grote bedrijven) en gemeenten. Omdat het toezicht op deze lozingen jarenlang heel beperkt is uitgevoerd, voldoen veel lozingen niet aan alle eisen. Ons waterschap heeft hierop geacteerd door zelf weer toezicht te gaan voeren. Dat dit nodig is en blijft, blijkt uit het naleefpercentage. Mocht vanuit toezicht door ons waterschap blijken dat sprake is van een overtreding, dan zijn we niet bevoegd om handhavend op te treden. Dat is voorbehouden aan de provincie en gemeenten. Onze bevindingen geven we daarom door met het verzoek opvolging te geven aan de door ons geconstateerde overtreding.

Onttrekkingen voor bronnering en sanering

De afgelopen jaren is extra ingezet op toezicht op bronbemalingen: dit zijn tijdelijke onttrekkingen van grondwater ten behoeve van bouwactiviteiten. Deze extra aandacht bleek nodig omdat lang niet alle onttrekkingen werden gemeld. Meerdere acties richting de sector hebben geleid tot een veel beter overzicht over het aantal bronbemalingen in ons beheergebied, alsmede een veel beter beeld over de hoeveelheden die worden onttrokken en geloosd. Hierdoor zijn ook de heffingen in balans gebracht met de werkelijke lozingen.

Nu er veel meer bronbemalingen in beeld zijn gekomen, zien we al meerdere jaren dat niet altijd aan alle eisen wordt voldaan. Maximale debieten zijn overschreden, er werd gewerkt onder meldingen waar een vergunning nodig was en er bleek meerdere keren sprake van visuele verontreiniging na de lozing. Toezicht blijft belangrijk om een goed beeld te houden en regels te laten nakomen.

In 2025 hebben we naast bestuursrecht versterkt ingezet op strafrecht om het jarenlange achterblijvende naleefgedrag te verbeteren. Het naleefgedrag is met 79 % al veel beter dan voorgaand jaar (66 %). Deze lijn van toezicht, handhaving en strafrecht zetten in 2026 door.

Afbeelding 9: Lozing ijzerrijk water vanuit een bronnering

Toezicht gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden

De controles hierop vinden plaats bij alle controles op het gebied van akkerbouw. In de tabel zijn alleen de (her)controles opgenomen, die zijn uitgevoerd naar aanleiding van een overtreding op het gebruik in het voorgaande jaar. Het blijkt dat de naleving na hercontrole op een goed niveau is en dus het aanspreken heeft geholpen.

In 2025 zijn er daarnaast 12 meldingen geweest van talud bespuiting (het gebruik van middelen te dicht op de watergang). Dat is verboden. Deze overtredingen melden we conform landelijke afspraken door aan de NVWA, die vervolgens de sanctie oplegt.

2.3.2 Focuspunten 2025

In het uitvoeringsprogramma voor 2025 zijn 2 thema's als focuspunt benoemt. Dit zijn:

1. Indirecte lozingen
2. Noodtrayvelden

Indirecte lozingen

Indirecte lozingen zijn lozingen op het gemeentelijk rioolstelsel, die uitkomen bij onze RWZI's. De gemeenten of provincie zijn bevoegd gezag voor deze lozingen, waarbij de taken worden uitgevoerd door de omgevingsdiensten. Het waterschap ervaart de effecten van ongewenste lozingen en overtredingen in de vorm van mogelijke verstoringen in het zuiveringsproces

Daarnaast gaat het ook om stoffen die slecht of niet door de RWZI worden gezuiverd en dan ongezuiverd in het ontvangende oppervlaktewater terecht komen met vervuiling tot gevolg. Dit kan dan bijvoorbeeld gaan om zouten (chloride) en slecht afbreekbare stoffen zoals PFAS.

Het waterschap is bevoegd om toezicht te voeren op de indirecte lozingen. Dit doen we deels zelfstandig en deels samen met de omgevingsdiensten. Het naleefpercentage is al jaren lager dan 80 % en laat zien dat er nog veel te verbeteren is.

Afbeelding 10. Bedrijfsmatige lozing naar het riool

In 2025 hebben we intensief samengewerkt met de drie omgevingsdiensten in ons gebied en is met elke omgevingsdienst een project gestart op een specifiek onderwerp:

- Omgevingsdienst Brabant Noord: Onderzoek en controles om de herkomst van PFAS op RWZI Oijen vast te stellen, door het meten in de riolering en controle bezoeken bij bedrijven in Oss. Deze onderzoeken en controles hebben eerste beelden opgeleverd, maar lopen door in 2026;
- Omgevingsdienst Zuid Oost Brabant: Onderzoek bij bedrijven in relatie tot frequente overstorten in Helmond. Hierbij is niet alleen gekeken naar kwaliteit, maar ook naar de hoeveelheid (kwantiteit) van lozingen. Dit heeft geleid tot adviezen aan de omgevingsdienst om in een aantal gevallen handhavend op te treden;
- Omgevingsdienst Midden en West Brabant: Onderzocht is welke stoffen en activiteiten van belang zijn voor indirecte lozingen in de gemeente Heusden. Het onderzoek heeft inzicht gegeven op welke stoffen de gemeente en omgevingsdienst kunnen acteren.

Deze samenwerking heeft geleid tot beter zicht op deze lozingen en geleid tot acties naar bedrijven. Daarnaast draagt het bij aan kennisopbouw bij de omgevingsdiensten, bijvoorbeeld op het gebied van het uitvoeren van metingen. De verbeteropgave naar actuele vergunningen voor indirecte lozingen en een goed naleefgedrag blijft echter groot, gezien het aantal lozingen en de beschikbare capaciteit bij omgevingsdiensten.

Noodtrayvelden

De teelt van aardbeien planten beslaat een groot areaal in ons beheergebied. Enerzijds zien we goed ingerichte velden, met hergebruik van het beregeningswater. Anderzijds zien we ook zogenaamde noodtrayvelden. Op deze velden is het niet mogelijk het beregeningswater (met nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen) op te vangen en her te gebruiken. We treden handhavend op als we constateren dat dit water afstroomt naar het oppervlaktewater.

Afbeelding 11: Afspoeling van noodtrayveld

Omdat we als waterschap niet bevoegd zijn voor die betreffende bepalingen in het Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL), hebben we contact gezocht met de omgevingsdiensten. Bij dit gezamenlijke toezicht zijn meerdere velden aangetroffen die niet aan alle regels voldoen. In een aantal gevallen heeft dit geleid tot handhaving en het opleggen van een Last Onder Dwangsom. Deze besluiten zijn aangevochten door de ondernemers en daarom heeft dit nog niet geleid tot invorderingen.

De handhavingsdruk op de illegale noodtrayvelden laat wel beweging bij de ondernemers zien, richting (meerjarige) afbouwplannen voor deze velden.

2.3.3 Fiscaal toezicht bedrijven en bronbemalingen

Het beginsel van de 'vervuiler betaalt' wordt gehanteerd om het afvalwater te zuiveren. Het waterschap heft via zuiveringsheffing¹ en verontreinigingsheffing² een directe belasting aan bedrijven en particulieren die afvalwater lozen. We doen dit in samenwerking met de Belastingen Samenwerking Oost-Brabant (BSOB). Om te controleren of de heffing die bedrijven betalen correct is, wordt toezicht gevoerd, zogenaamd fiscaal toezicht. Hierbij wordt gecontroleerd of de hoeveelheid en kwaliteit van het geloosde water overeenkomt met de opgave door het bedrijf.

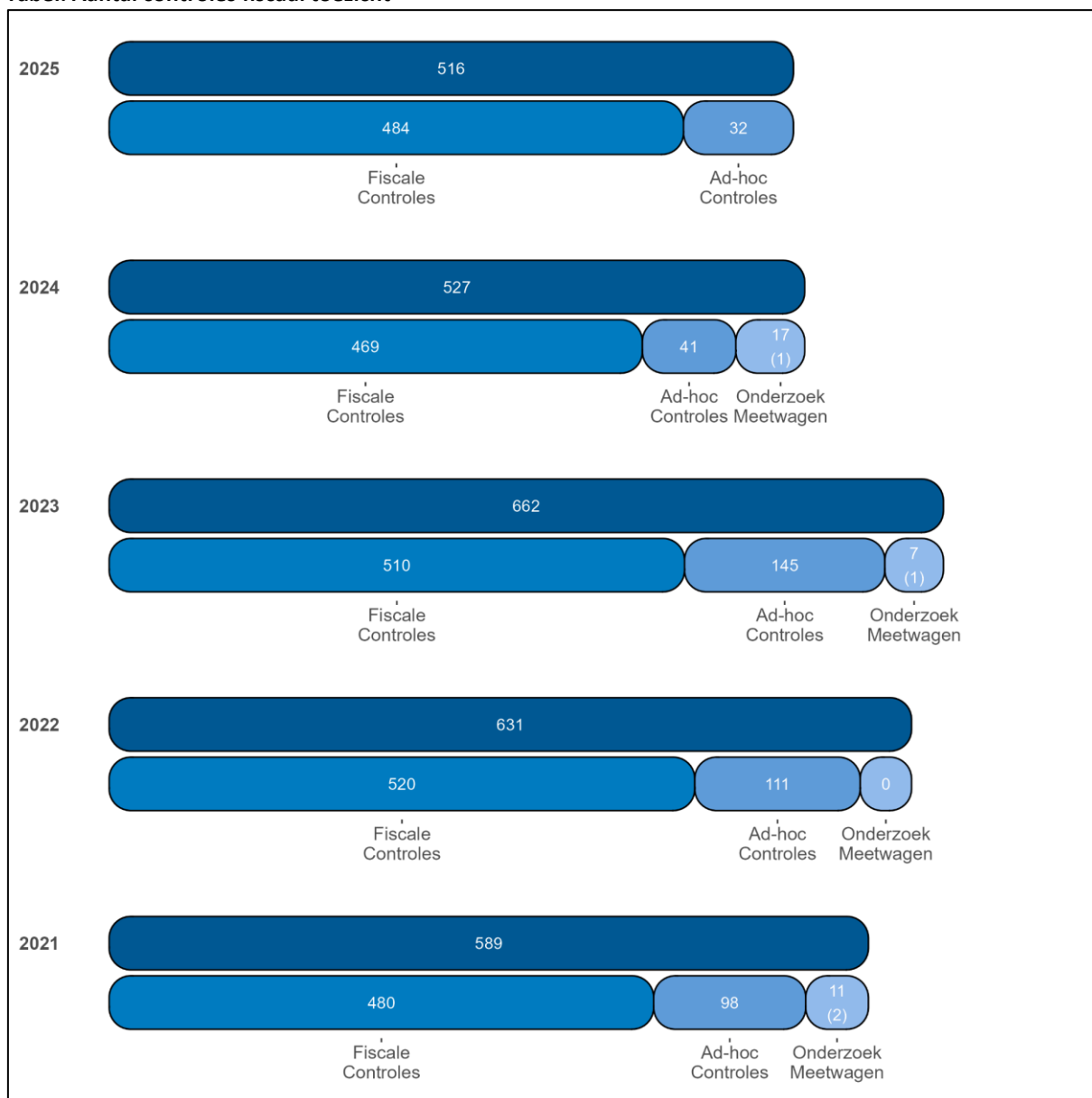
Resultaten fiscaal toezicht bedrijven:

In onderstaande tabel is het aantal uitgevoerde fiscale controles van 2025 weergegeven.

¹: Zuiveringsheffing wordt opgelegd voor lozingen op onze RWZI 's;

²: Verontreinigingsheffing wordt opgelegd voor lozingen op oppervlaktewater.

Tabel: Aantal controles fiscaal toezicht

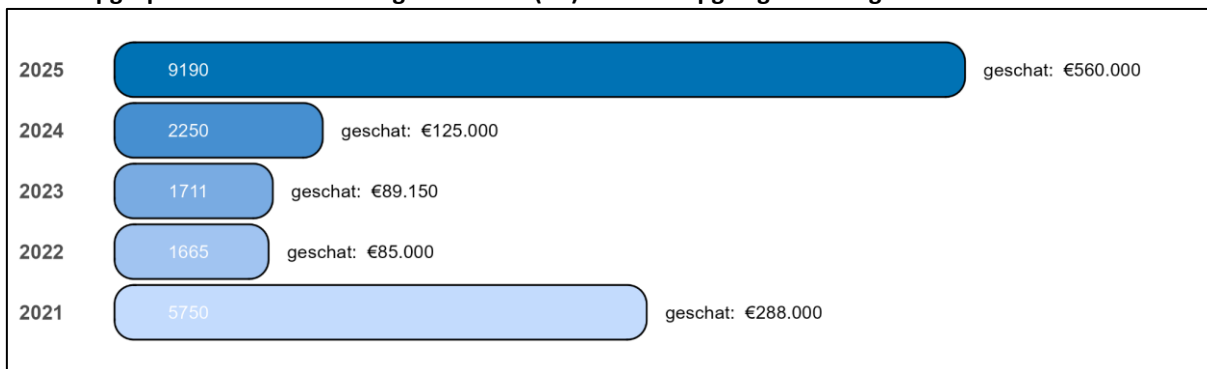

Toelichting:

(*): aantal controle momenten. Tussen haakjes staat het aantal bedrijven waar de meetwagen is geplaatst.

Het aantal uitgevoerde fiscale controles komt overeen met het geplande aantal, zoals afgestemd met de BSOB. Met eigen meetapparatuur (meetwagen), waarmee de afvalwaterstromen van bedrijven voor langere tijd gevolgd kunnen worden, heeft er dit jaar geen onderzoek plaatsgevonden. Reden hiervoor is dat de BSOB daar geen verzoeken toe heeft gedaan.

Tabel: Opgespoorde extra vervuilingseenheden (VE) en extra opgelegde heffing

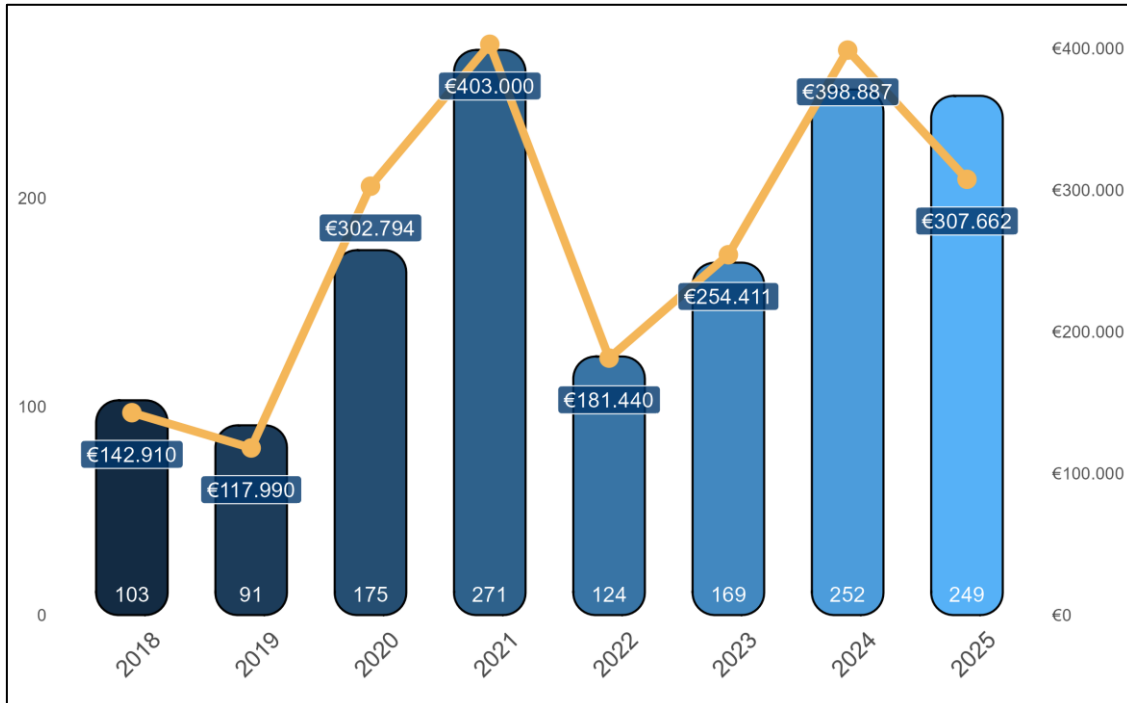
Door fiscaal toezicht heeft bij meerdere bedrijven een aanpassing van de fiscale aanslag naar boven plaatsgevonden. Uiteindelijk legden we in 2025 een extra heffing op van in totaal 9.190 v.e. overeenkomend met een (extra) aanslag van € 560.000.

Deze hoge extra heffing komt grotendeels doordat bij een bedrijf een niet bekend lozingspunt is aangetroffen. Hierop heeft er uitgebreid onderzoek bij het bedrijf plaatsgevonden. Dit heeft naast de heffing voor 2025, ook geleid tot naheffing voor dit bedrijf voor de jaren 2023 en 2024, voor de bedragen van respectievelijk EUR 250.000 en EUR 300.000. Per saldo heeft het fiscaal onderzoek in 2025 daarmee een extra opbrengst opgeleverd van EUR 1.110.000.

Resultaten fiscaal toezicht bronbemalingen

De resultaten van het (fiscaal) toezicht op bronningen is samengevat in onderstaande tabel.

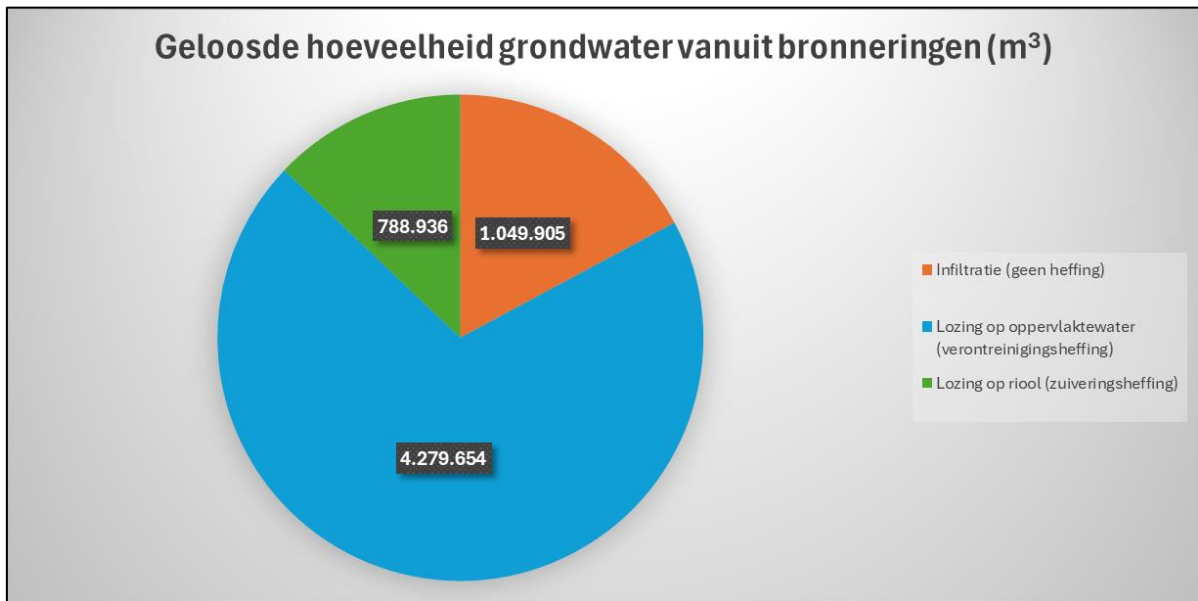
Tabel: Heffingen vanuit bronbemalingen

Toelichting:

(*) aantal bronbemalingen waarbij lozing heeft plaatsgevonden, derhalve exclusief de bemalingen waarbij al het onttrokken grondwater in de bodem is geïnfiltereerd. In 2025 zijn er 120 bemalingen zonder heffingen afgemeld.

Vanuit bronneringen is in totaal 6.118.495 m³ grondwater geloosd in de bodem (infiltratie), in oppervlaktewater of in de riolering. De wijze van lozing is weergegeven in onderstaande afbeelding.

Afbeelding 12: Lozingssituatie vanuit bronneringen

Het aantal (gemelde) bemalingen was ongeveer gelijk aan voorgaand jaar. De hoeveelheden die onttrokken zijn, waren daarentegen lager dan 2024. 2024 was een extreem nat jaar (met hoge grondwaterstanden). Bij hoge grondwaterstanden zijn bemalingen omvangrijker (in tijd en debiet).

Afbeelding 13: Bronnering bij bouwactiviteiten

2.3.4 Innovaties

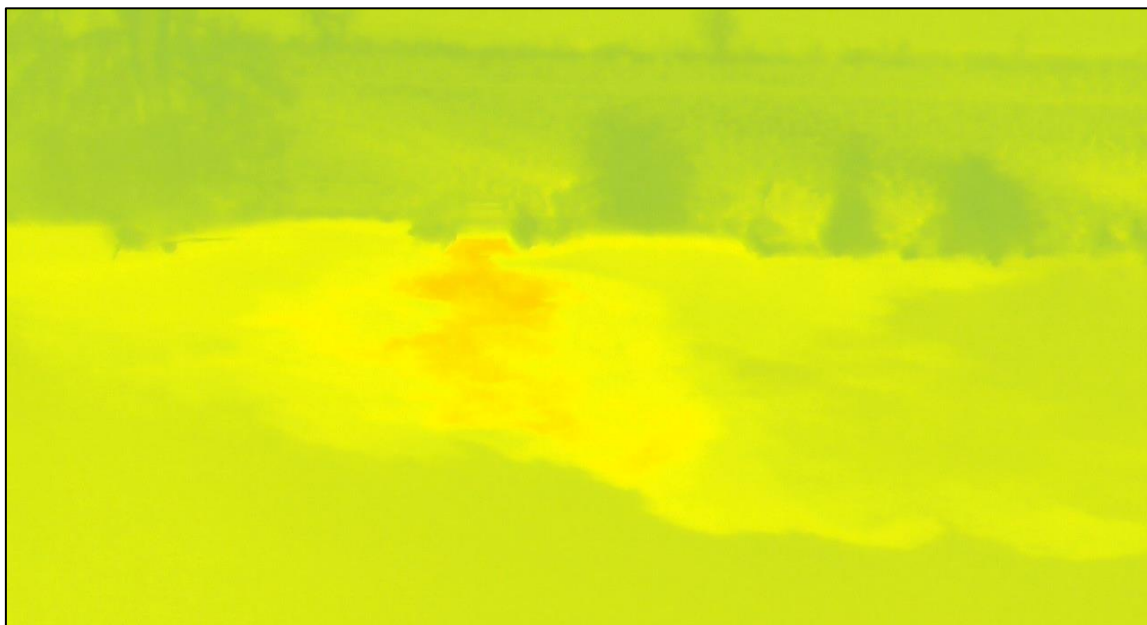
Drone en warmte beelden

Vanwege de aanwezigheid van vliegvelden in ons beheergebied gelden er strenge voorwaarden voor de inzet van drones. In 2025 zijn opleidingen afgerond om drones in te zetten, onder andere voor toezicht en handhaving. Dit vergroot de mogelijkheden van toezicht, bijvoorbeeld door gebruik te maken van warmte beelden. Via warmte beelden kunnen lozingen worden opgespoord.

Afbeelding 14: Inzet drone bij calamiteit

Naast de drone zijn in 2025 ook warmte camera's aangeschaft en toegevoegd aan de uitrusting van toezichthouders.

Afbeelding 15: Warmtebeelden van een lozing

Veranderdetectie

In 2021 is in een breed samenwerkingsproject tussen waterschappen en Rijkswaterstaat onderzocht of luchtfoto's en satellietbeelden bij kunnen dragen aan effectiever handhaven. Met dit project (NL Veranderdetectie) kunnen veranderingen gedetecteerd worden op het gebied van:

- Toename van verhard oppervlakte;
- Teelt in teeltvrije zone;
- Veranderingen van of in waterlopen;
- Objecten binnen beschermingszone.

In 2024 is binnen het Waterschapshuis (hWh), samen met verschillende waterschappen en Rijkswaterstaat een project gestart om eerdere ontwikkelde tools verder te ontwikkelen en te implementeren tot een werkende tool. Na een eerste oplevering in 2024 is in 2025 de tool verder geoptimaliseerd om mutaties van waterdelen ten opzichte van de basisregistratie grootschalig topografie (BGT) te detecteren. Ook is gestart met inventarisatie hoe de techniek ook andere mutaties kan detecteren (bijvoorbeeld objecten binnen beschermingszone) en welke bronnen hier voor nodig zijn (satellietbeeld i.p.v. alleen luchtfoto's).

2.3.5 Calamiteiten

Vanuit handhaving werken we met een wachtdienst. De wachtdienst is 24 uur per dag en 7 dagen per week oproepbaar, voor zaken die onze ondersteuning vragen. Dit zijn voornamelijk waterkwaliteit gerelateerde zaken en lozingen die de doelmatige werking van onze RWZI's ernstig bedreigen.

Eind 2025 waren er 2 grote calamiteiten waarbij de wachtdienst vanuit handhaving is ingezet en die landelijk in het nieuws zijn geweest: de calamiteit op RWZI Haps en een drugsdumping in Empel.

Afbeelding 16: Drugsdumping (1)

Afbeelding 17: Drugsdumping (2)

Afbeelding 18: Calamiteit RWZI Haps

Afbeelding 19: Olielozing

2.4 Bestuursrechtelijke handhaving

2.4.1 Overzicht

Bij overtredingen op wet- of regelgeving waar we bevoegd gezag voor zijn, treden we handhavend op. Deze overtreding kan door onszelf worden waargenomen tijdens toezicht of volgen vanuit toezicht na in- of externe meldingen. Interne meldingen zijn afkomstig van medewerkers van het waterschap. Externe meldingen of handhavingsverzoeken komen van derden; zoals van burgers, bedrijven, gemeenten en omgevingsdiensten.

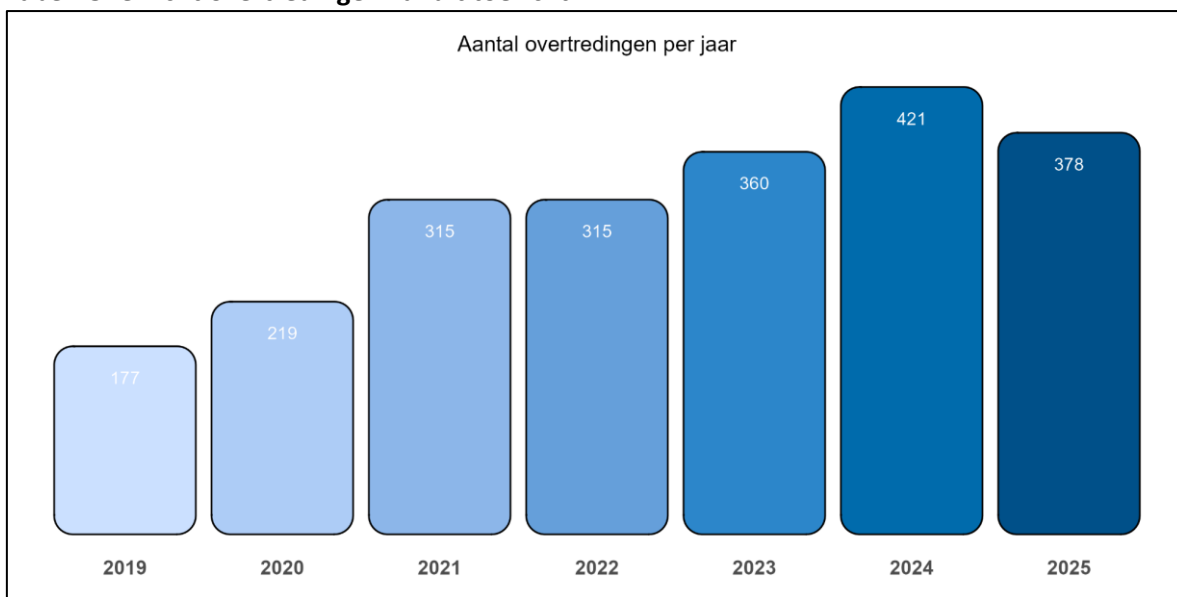
In onderstaande tabel is aangegeven hoeveel overtredingen zijn waargenomen vanuit het gevoerde toezicht.

Tabel: Overzicht overtredingen vanuit toezicht en meldingen

Omschrijving	aantal toezichtsmomenten	aantal overtredingen	naleef percentage
Eigen toezicht	1.412	238	83 %
Toezicht op interne meldingen	156	94	40 %
Toezicht op externe meldingen	131	46	65 %
Totaal	1.699	378	78 %

Uit de tabel blijkt dat meldingen erg waardevol zijn en hieruit relatief veel overtredingen naar voren komen. Onze keus om altijd te reageren op interne en externe meldingen wordt hiermee bevestigd.

Het totaal aantal overtredingen was in 2025 lager ondanks een hoger aantal toezichtsmomenten. Dit wordt verklaard door een over-all gezien beter naleefgedrag van 78 % in 2025 ten opzichte van 73 % in 2024.

Tabel: Overzicht overtredingen vanuit toezicht

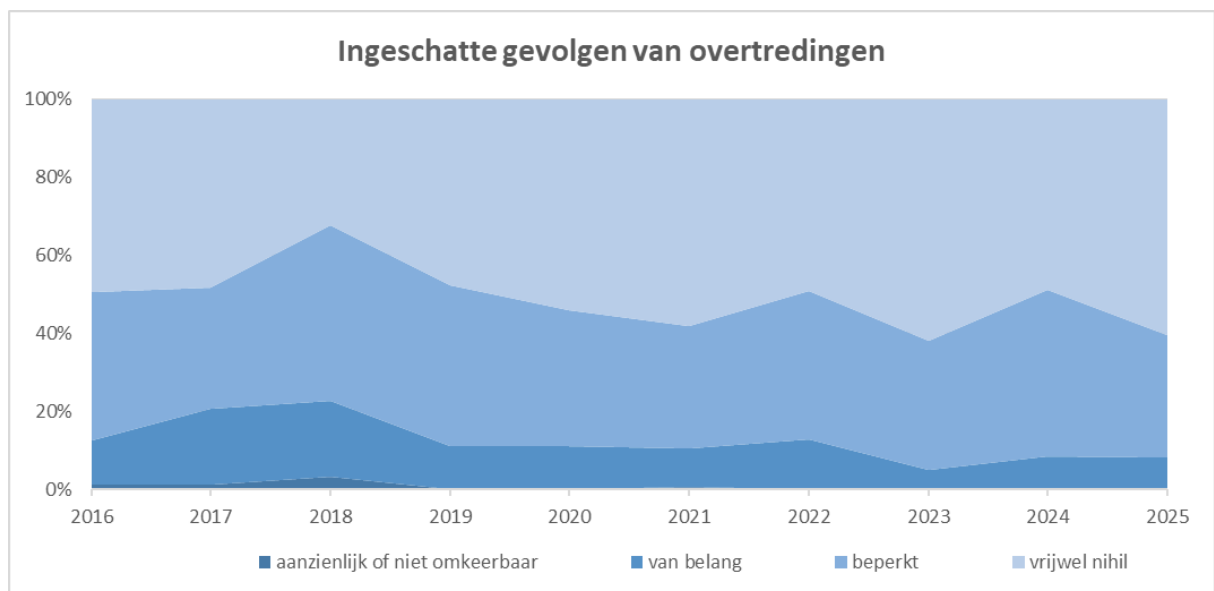
2.4.2 Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO)

Tegen een overtreding treden we bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk op. Hierbij hanteren we het uitgangspunt dat iedere overtreding passend gevolg krijgt. In dit hoofdstuk beschrijven we hoe de overtredingen zijn ingedeeld op basis van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO).

De LHSO gaat niet alleen uit van de zwaarte en gevolgen van een overtreding, maar ook van het gedrag van de overtreder. Hierbij wordt onderscheiden:

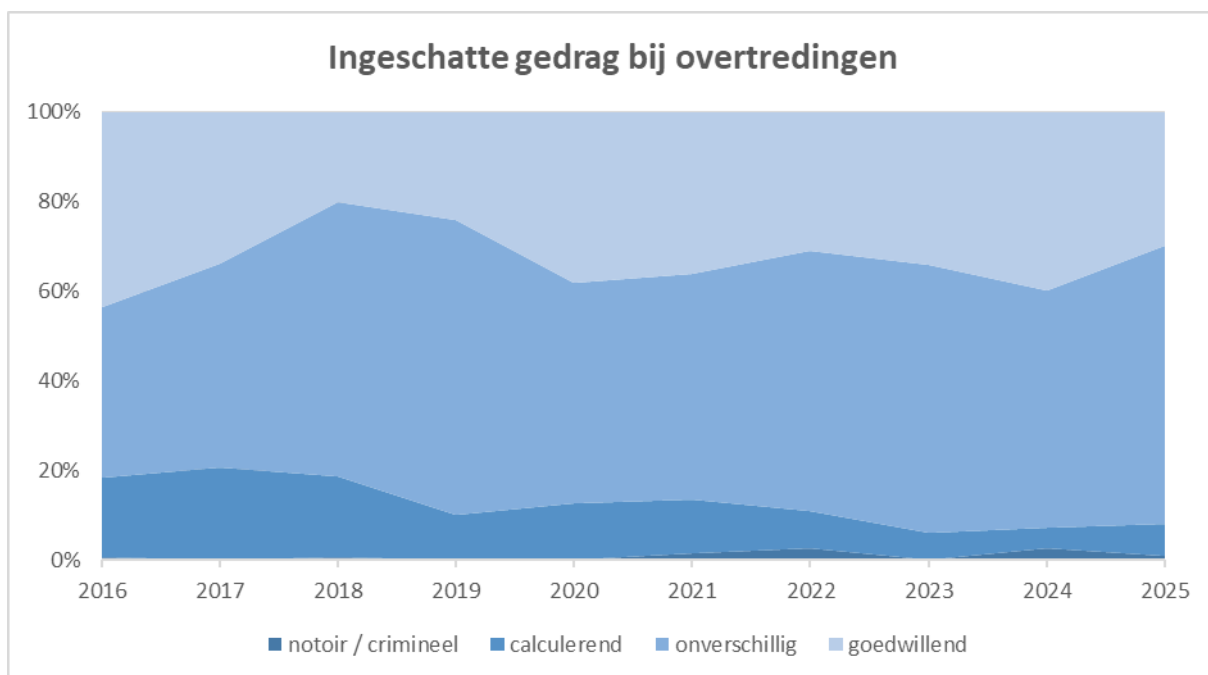
- a. Goedwillend: indien de overtreder proactief is, geneigd is om de regels te volgen en/of de overtreding het gevolg is van onbedoeld handelen;
- b. Neutraal/onverschillig: indien de overtreder passief of reactief is, een houding van 'moet kunnen' heeft en/of de bevinding en de gevolgen van zijn handelen hem koud laten;
- c. Calculerend/opportunistisch: indien de overtreder wist of moest weten wat de gevolgen van de bevinding zouden zijn en die op de koop toe neemt, alleen tot normconform gedrag overgaat indien de toezichthouder daar uitdrukkelijk op wijst (of daarvoor een sanctie laat opleggen of oplegt), bewust risico('s) op overtreding neemt;
- d. Notoir/crimineel: indien de overtreder bewust en structureel de regels overtreedt, controle bewust belemmert, criminele activiteiten ontplooit en/of deel uitmaakt van een criminele organisatie, sprake is van fraude, oplichting of witwassen.

Door jaarlijks inzichtelijk te maken hoe de overtredingen zijn ingeschaald volgens de LHSO wordt inzichtelijk hoeveel overtredingen begaan zijn, maar ook hoe deze zijn ingeschaald.

Afbeelding 20: Inschaling van de gevolgen van overtredingen volgens de LHS

Uit deze illustratie kan worden afgeleid dat de ernst van overtredingen in 2025 iets geringer was dan in 2024, maar het beeld wijkt niet sterk af van voorgaande jaren.

Afbeelding 21: Inschaling van het gedrag van overtreders volgens de LHS

Uit deze illustratie kan worden afgeleid dat het gedrag waaruit overtredingen voortkomen over de jaren redelijk constant is. In 2025 zagen we dat wat meer overtredingen zijn ingeschaald als “onverschillig”. Dit betekent dat de ondernemer passief of reactief is om een overtreding te voorkomen. Dat is geen gewenst gedrag. Ook komende jaren blijven we de inschaling van de overtredingen monitoren. Zo krijgen we steeds een beter beeld over overtredingen en het gedrag binnen de sectoren.

2.4.3 Resultaten bestuursrechtelijke handhaving

Bestuursrechtelijke handhaving is voornamelijk gericht op het laten eindigen van een overtreding, maar ook om herhaaldelijke overtredingen te voorkomen. Een overtreding kan beëindigd worden door een illegaal bouwwerk te verwijderen of illegaal handelen te staken en de gevolgen te herstellen door deze zo veel als mogelijk ongedaan te maken. Vaak is een waarschuwingsbrief voldoende. Als de overtreding daardoor niet eindigt volgt een (voornemen) last onder dwangsom (dan is er een geldbedrag verschuldigd als de overtreding niet tijdig en volledig is opgeheven) of wordt er bestuursdwang toegepast (dan beëindigt het waterschap de overtreding op kosten van de overtreder).

Het opleggen en toepassen van een last onder bestuursdwang gebeurt doorgaans alleen in spoedeisende situaties, meestal gerelateerd aan waterkwaliteit (lozingen). De reden daarvoor is dat het waterschap, als bevoegd gezag, een overtreder eerst een herstelmogelijkheid moet bieden om de overtreding zelf te beëindigen en zo nodig (en mogelijk) de gevolgen ervan herstelt (ongedaan maakt).

Daarnaast kan een overtreding ook nog eindigen door legalisatie, wanneer een vereiste vergunning achteraf alsnog aangevraagd en verleend kan worden. Ook dat levert immers herstel op van een illegale situatie. Er wordt dan rekening gehouden met het stellen van een termijn (begunstigingstermijn) om de overtreding te laten eindigen. Van handhavingsmaatregelen kan worden afgezien als er sprake is van (concreet) zicht op legalisatie. Alleen een ingediende vergunningaanvraag is daarvoor niet voldoende.

In onderstaande tabel is uitgewerkt welke bestuursrechtelijke maatregelen zijn genomen in 2024. In 2024 waren er meer overtredingen dan voorgaande jaren. Daarom is er ook vaker bestuursrechtelijk opgetreden.

Tabel: Overzicht bestuursrechtelijk maatregelen

jaar		status	schriftelijke waarschuwing	(voornemen) last onder bestuursdwang	(voornemen) last onder dwangsom	totaal
2021	➤	afgerond	155	15	30	200
	➤	lopend	22	2	31	55
	➤	totaal	177	17	61	255
2022	➤	afgerond	90	17	22	129
	➤	lopend	25	2	25	52
	➤	totaal	115	19	47	181
2023	➤	afgerond	87	2	13	102
	➤	lopend	27	3	26	56
	➤	totaal	114	5	39	158
2024	➤	afgerond	135	27	24	186
	➤	lopend	26	5	27	58
	➤	totaal	161	32	51	244
2025	➤	afgerond	114	29	16	159
	➤	lopend	40	7	20	67
	➤	totaal	154	36	36	226

Het aantal bestuursrechtelijke maatregelen is lager dan het aantal geconstateerde overtredingen. Dit wordt verklaard doordat een groot aantal overtredingen niet vanuit bestuursrecht is opgevolgd, maar bijvoorbeeld vanuit fiscale regelgeving. Dit speelt bij toezicht op bronneringen en bijvoorbeeld het (niet) melden van de start van de bronbemaling. Daarnaast zijn er voor kleine overtredingen ook mondelinge waarschuwingen gegeven. Dit is bijvoorbeeld het geval geweest bij kleine spuitovertradingen van gewasbeschermingsmiddelen.

2.4.4 Bezwaar, beroep en hoger beroep

Wanneer iemand een handhavingsbesluit ontvangt, staan daar rechtsmiddelen zoals bezwaar, beroep en hoger beroep tegen open. Als er eenmaal bezwaar of (hoger) beroep is ingediend, kan daarna ook een voorlopige voorziening worden aangevraagd bij de voorzieningenrechter, met als doel om het handhavingsbesluit (nog) niet in werking te laten treden. Het indienen van bezwaar of een (hoger) beroep heeft namelijk geen opschortende werking.

Wanneer tegen een besluit tot het opleggen van een last onder bestuursdwang of last onder dwangsom bezwaar wordt gemaakt, dan vraagt het waterschap advies aan een onafhankelijke bezwarencommissie. Die commissie initieert een hoorzitting om vragen te stellen aan de bezwaarmaker/overtreder en aan het waterschap. Vervolgens brengt de bezwarencommissie een advies uit over een beslissing op het bezwaar. Tegen die beslissing kan beroep bij de rechtbank Oost-Brabant, afdeling bestuursrechtspraak, worden ingesteld. Als de uitspraak van de rechtbank niet wordt geaccepteerd, volgt een procedure bij de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in Den Haag. In 2025 zijn er twee bezwaarschriften ingesteld tegen handhavingsbesluiten. Tevens is er één hoger beroep in behandeling, volgend uit een zaak uit 2022.

De afhandeling van bezwarenprocedures in 2025 is als volgt geweest:

- Er is bezwaar ingesteld tegen een last onder dwangsom, opgelegd ter voorkoming van een herhaalde overtreding. De commissie heeft partijen verzocht om opnieuw in gesprek te gaan met het oog op een mogelijke oplossing.
- Daarnaast is er een bezwaarschrift ingediend tegen een last onder dwangsom vanwege het lozen van stoffen zonder een omgevingsvergunning. De behandeling van dit bezwaarschrift staat gepland in het voorjaar van 2026.

Beroep:

- Er is één beroep in 2025 ingetrokken tegen een besluit uit 2022. Het beroep was in 2023 ingesteld tegen een last onder dwangsom. Deze last onder dwangsom is in februari 2025 ingetrokken. De intrekking vond plaats nadat in overleg afspraken waren gemaakt tussen het waterschap en appellant.

Hoger beroep:

- In augustus 2024 is een hoger beroep ingesteld tegen een uitspraak van de rechtbank. In die uitspraak werd het beroep ongegrond verklaard. De ondernemer moet een obstakel verwijderen uit de beschermingszone. Bij het nalaten daarvan, kan het waterschap een dwangsom verbeuren. In de procedure is echter ook een voorlopige voorziening ingediend. Dit verzoek is toegewezen, waardoor de begunstigingstermijn is verlengd, we voorlopig geen dwangsommen verbeuren (en de overtreding dus nog voortduurt).

Tabel: Bezwaar en beroep handhaving

	Totaal		Resultaat		
	Ingediend	Nog In Behandeling	Ongegrond Verklaard	Gegronnd Verklaard	Anders ¹
bezwaarschriften					
2021	6	1	5	0	3
2022	2	0	2	0	1
2023	2	0	2	0	0
2024	2	0	0	0	2
2025	3	3	0	0	0
beroepschriften					
2021	4	4	1	0	1
2022	2	2	0	0	4
2023	1	1	1	1	0
2024	1	1	0	1	0
2025	1	0	0	0	1
hoger beroep					
2021	0	0	0	0	0
2022	0	0	0	0	0
2023	0	0	0	0	0
2024	1	1	0	0	0
2025	1	1	0	0	0

¹ Anders: minnelijke oplossing, bezwaar ingetrokken of niet-ontvankelijk

Sinds 2021 blijft het aantal bezwaren relatief laag. Wij zetten in op het beëindigen van overtredingen door actief het gesprek met overtredders aan te gaan. Deze aanpak maakt het mogelijk ons beleid toe te lichten en samen te werken aan oplossingen, wat bijdraagt aan een betere naleving en vermindering van juridische procedures.

Daarbij blijkt een enorme drukte te zijn bij de rechtbank Oost-Brabant en de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, waardoor gerechtelijke procedures jaren duren voor een uitspraak volgt. We zetten ons daarom in om die procedures te voorkomen en op minnelijke wijze (onderling) tot een passende oplossing van een overtreding te komen en die te (laten) beëindigen.

2.5 Strafrechtelijke handhaving

In ons beleid staat dat tegen iedere overtreding een passende maatregel wordt getroffen. Welke handhavingsactie volgt, wordt mede bepaald door het invullen van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO). Niet alleen de bestuursrechtelijke maar ook de strafrechtelijke handhaving wordt op deze wijze ingeschaald.

Bestuursrechtelijk handhaven is vooral gericht op het beëindigen van de overtreding, terwijl strafrechtelijk handhaven is gericht op het bestraffen van de overtreder/dader. Het strafrechtelijke traject kan gelijktijdig met het bestuursrechtelijke handhavingstraject worden opgepakt, maar het opstarten van een bestuursrechtelijk traject is niet noodzakelijk. Het strafrechtelijke traject heeft immers een andere grondslag.

2.5.1 Werkzaamheden

Het BOA-team bestond in 2025 uit 3 beëdigde medewerkers. Dit team:

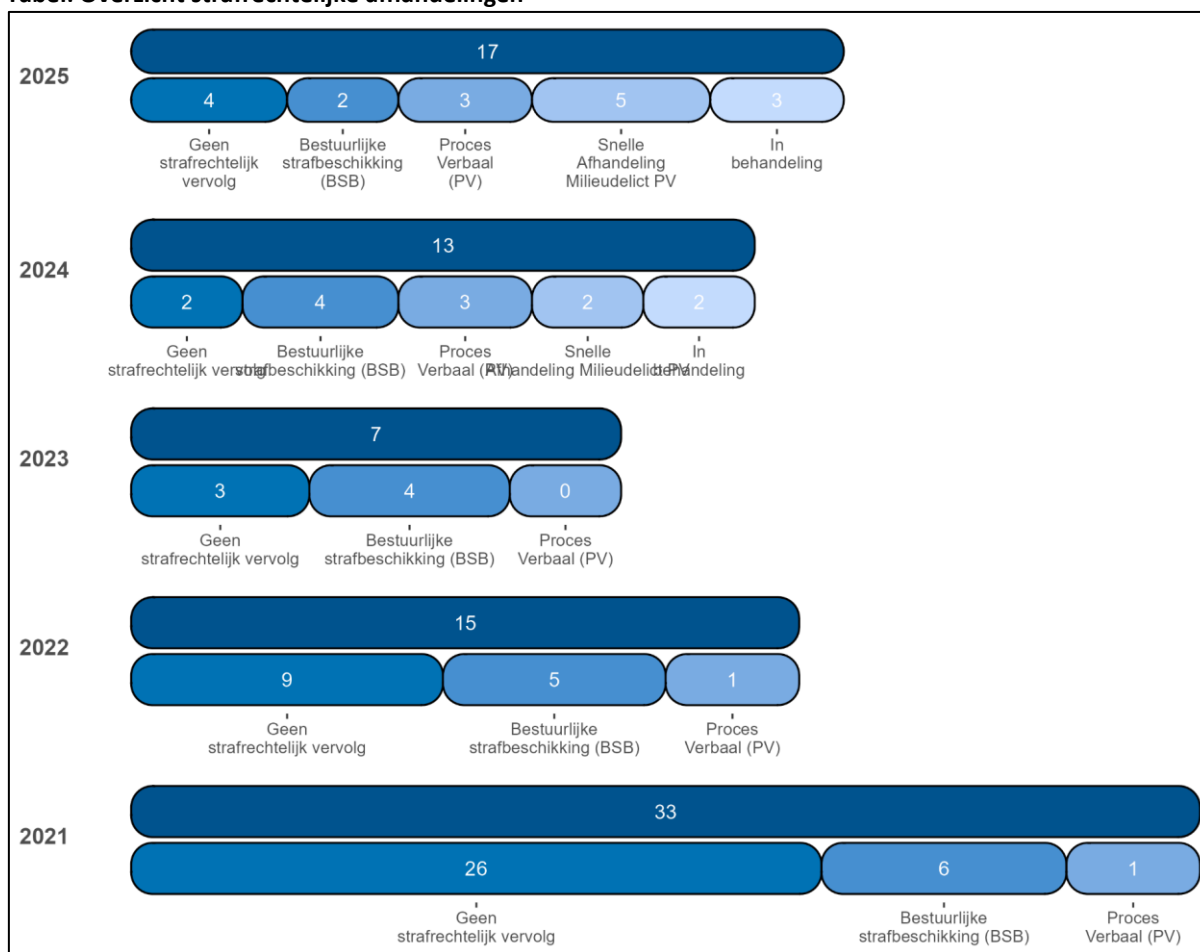
- beoordeelt welke overtredingen, geconstateerd door toezichthouders, een strafrechtelijk vervolg krijgen en pakken dit vervolgens op;
- verzorgt opsporing en toezicht bij verdenking van (strafbare) milieuovertredingen;
- controleert of ondersteunt de toezichthouder bij de inschaling in de LHSO. Bij nadere beoordeling door het boa-team kan blijken dat een zwaardere inschaling nodig is, bijvoorbeeld bij recidive of andere verzwarende aspecten;
- registreert welke zaken zijn en worden opgepakt, waarmee ook inzicht ontstaat over recidive en (in zijn algemeenheid) risicovolle sectoren; stemt regelmatig af met het functioneel parket van het Openbaar Ministerie (OM) en andere ketenpartners. Hierbij wordt besproken welke zaken spelen en waar focus op wordt gelegd.

Bij het strafrechtelijk oppakken van zaken volgen we primair de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO). Welk type zaken het komende jaar strafrechtelijke opvolging krijgen, is dus niet op voorhand aan te geven. Dit is afhankelijk van het type overtredingen die we komend jaar gaan tegenkomen en de inschaling daarvan in de LHSO.

2.5.2 Resultaten strafrechtelijke handhaving

Uit de inschaling op basis van de LHSO volgt welke overtredingen moeten worden doorgezet naar het boa-team, om te beoordelen of strafrechtelijk vervolg nodig is. Dit is in 2025 voor 14 overtredingen het geval geweest. De wijze waarop deze overtredingen vervolg hebben gekregen is uitgewerkt in onderstaande tabel.

Tabel: Overzicht strafrechtelijke afhandelingen

De bestuurlijke strafbeschikking fysieke leefomgeving (BSBFL) is in het leven geroepen om snel en kortdurend te 'straffen' zonder tussenkomst van een Officier van Justitie. Omdat de bewijslast bij de BOA ligt, dient er bij een BSBFL een zorgvuldig onderzoek te worden uitgevoerd en zorgvuldige verslaglegging plaats te vinden. Dit is zeker bij complexe milieuzaken arbeidsintensief. In 2 gevallen hebben we een BSBFL opgelegd. De opgelegde strafbeschikkingen hadden te maken met illegale vervuiling van het oppervlaktewater.

Niet voor alle gevallen kan een BSBFL worden opgemaakt. Om toch kortdurend te kunnen inzetten op strafrechtelijke handhaving van milieuovertredingen is door het Functioneel Parket aangegeven dat voor een aantal feitcodes afdoening mogelijk is via een SAM-pv (Proces Verbaal voor Snelle Afhandeling Milieudelicten). In totaal zijn er 5 SAM-pv's opgemaakt. Deze pv's hadden te maken met het niet doen van meldingen bij bronneringen.

Voor grotere zaken en daarmee gevallen waar de inzet van een BSBFL of SAM-pv niet mogelijk is, wordt een proces-verbaal (PV) opgemaakt. In 2025 zijn er 4 proces-verbalen opgemaakt. Deze pv's hadden te maken met het vervuilen van het oppervlaktewater, het bemesten binnen de teeltvrije zone en het verrichten van werkzaamheden zonder vergunning.

Hiernaast zijn er nog 3 strafrechtelijke onderzoeken opgestart en in onderzoek.

2.5.3 Wet politiegegevens (Wpg)

Sinds de wetswijziging van de Wpg van 1 januari 2019 en de inwerkingtreding van het Besluit politiegegevens voor buitengewoon opsporingsambtenaren is de Wpg ook van toepassing op gegevensverwerking door boa's voor de uitoefening van hun opsporingstaak. Dat betekent dat het waterschap als boa-organisatie ook moeten voldoen aan de Wpg. Politiegegevens mogen alleen verwerkt worden voor specifieke doeleinden die in de Wpg staan omschreven en de verwerking moet voldoen aan allerlei specifieke vereisten, zoals bewaartermijnen en verplichte (interne en externe) audits.

Om te voldoen aan aanbevelingen uit deze audits is er in 2024 een nieuw registratie systeem in gebruik genomen door de BOA's: BRS, het Boa Registratie Systeem. Dit systeem wordt ook gebruikt door de andere brabantse waterschappen en draagt bij aan de goede registratie, bescherming en tijdige vernietiging van informatie die voor strafrechtelijk optreden is verzameld. Daarnaast wordt de komende tijd verder gewerkt om alle eisen vanuit de Wpg goed te implementeren. Deze actie speelt bij alle waterschappen.

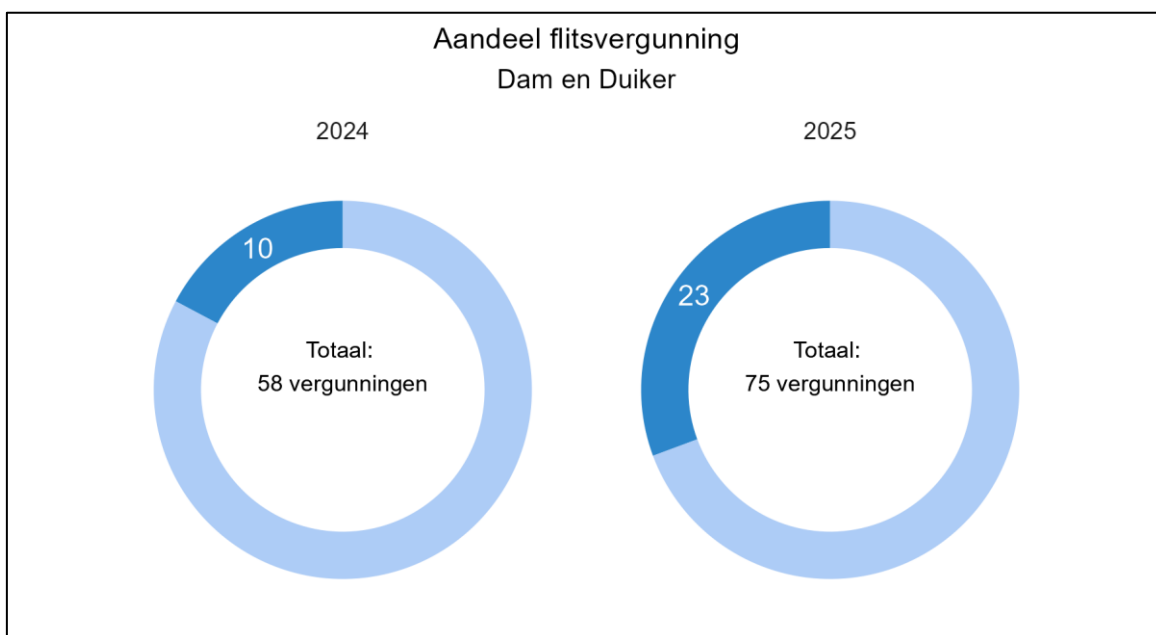
2.6 Projecten en ontwikkelingen

Naast de uitvoering van het primaire proces, zijn er ook ontwikkelingen en projecten. We lichten er een paar nader toe.

2.6.1 Flitsvergunningen

Afgelopen jaren hebben we ingezet om een aantal soorten aanvragen versneld af te handelen, de zogenaamde flitsvergunning. Dit heeft in 2025 positieve kanten laten zien. Zo is het aantal aanvragen voor een dam of duiker gestegen met 29% naar 75 aanvragen. 23 hiervan hebben we binnen 5 dagen kunnen afhandelen. Dat is meer dan een verdubbeling ten opzichte van 2024.

We blijven actief werken aan het ontdekken van de meest effectieve stappen zodat het aantal afgegeven flitsvergunningen in de toekomst nog verder kan stijgen. Daarnaast kijken we of we het proces verder kunnen optimaliseren. Niet alleen levert dit tijdswinst op voor VTH, maar ook voor adviserende afdelingen.

Afbeelding 22: Afgehandelde flitsvergunningen voor dam of duiker in 2024 (links) en 2025 (rechts)

2.6.2 Alle hens aan dek voor de KRW-doelen

Binnen het waterschap wordt gewerkt aan een uitvoeringsprogramma om integraal en versterkt in te zetten op maatregelen om de doelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) zo veel als mogelijk te halen. Ook voor VTH is uitgewerkt waar dit extra kan worden ingezet. In 2025 zijn hiervoor de volgende acties uitgevoerd:

- 7 vergunningen voor directe lozingen zijn geactualiseerd, zodat de voorwaarden voor deze lozingen zijn gebaseerd op de meest actuele inzichten. De verwachting is dat deze in medio 2026 daadwerkelijk de huidige vergunning gaan vervangen, in afstemming met de betreffende ondernemers;
- 19 vergunningen voor directe lozingen zijn al lange tijd niet actief. Er zijn voorbereidingen getroffen en gesprekken gaande met deze vergunninghouders om deze lozingsvergunningen in te trekken. We verwachten dit in het eerste kwartaal van 2026 af te ronden;
- Om ook de resterende 32 vergunningen voor directe lozingen te actualiseren is een prioritering gemaakt en is ingezet op extra capaciteit om dit uiterlijk in 2027 afgerond te hebben;
- Bij 2 terreinen van defensie is door toezicht onderzocht of er lozing van PFAS houdend water plaatsvindt. Dit blijkt het geval. Via de middelen die vergunningverlening, toezicht en handhaving ter beschikking heeft wordt ingezet om deze lozingen te verminderen;
- Er is volop samenwerking geweest met omgevingsdiensten voor toezicht op indirecte lozingen.

Bovenstaande acties zorgen voor goede en actuele voorschriften voor lozingen en adequaat toezicht daarop.

2.6.3 Jaarlijkse grondwateropgave

Iedereen met een geregistreerde grondwaterput (melding of vergunning) moet elk jaar opgave doen van het grondwatergebruik. Het waterschap schrijft alle betrokkenen aan en stuurt reminders en aanmaningen als niet aan deze verplichting wordt voldaan. Elk jaar resteert een aantal puteigenaren die geen opgave doet. Als dit 3 jaar het geval is, wordt de melding of vergunning ingetrokken. Door deze inzet ligt het percentage opgaves dat wordt ontvangen al jaren ruim boven de 90 %.

Goed inzicht in het grondwatergebruik is belangrijk om met het oog op maatregelen tegen verdroging en voor hogere grondwaterstanden en voor de doorontwikkeling van het grondwaterbeleid. Daarnaast heeft de Provincie Noord Brabant de drempel voor de grondwaterheffing verlaagd, waardoor meer grondwatergebruikers heffing moeten gaan betalen over het grondwatergebruik. Ook daarvoor is het belangrijk dat een hoog percentage de jaarlijkse grondwateropgave doet.

Het aanschrijven van ruim 2.300 houders van een vergunning of melding voor een grondwaterput, het actueel houden van de contactgegevens en het verwerken en controleren van alle gegevens die binnenkomen is een tijdrovend proces. We werken er voortdurend aan om dit proces zo efficiënt mogelijk te laten verlopen.

2.6.4 Bijdrage aan beleidsontwikkelingen

Vanuit vergunningverlening en toezicht en handhaving worden beelden gedeeld en wordt input gegeven aan beleid, met als doel het beleid effectiever te maken, waar nodig. Onderwerpen die afgelopen jaar aan de orde zijn gebracht zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Tabel: Input VTH op beleidsonderwerpen

Thema	Onderwerpen
Beregeningsbeleid	- Interpretatie afwaartse verplaatsing beschermde gebieden - Bepaling van debieten tijdens toezicht en voor de jaarlijkse opgave (vrijwillige) melding voor kleine grondwateronttrekkingen
Regelbaar Drainage- en Infiltratiesysteem (RDI)	- Vergunningverlening hiervoor binnen beschermde gebieden - Pilot Project is gestart (looptijd 3 jaar)
Regels voor toename verhard oppervlak	Niet alle regels zijn goed controleerbaar, zeker niet achteraf na realisatie van maatregelen
Aquathermie	Borging van ecologische effecten bij vergunningverlening
Waterkwaliteitsverbeteringen onder de Omgevingswet	Afstemming op welke onderdelen beleidsrijke aanpassing van de waterschapsverordening nodig of wenselijk is
Influent strategie	Vanuit VTH wordt input geleverd op deze strategie
Actief onttrekken aan drainages	Toenemend fenomeen, een duidelijk beleidskader ontbreekt
Regels in de waterschapsverordening	Hierover vindt periodiek overleg plaats binnen een adviesteam
Meldplicht (en meetplicht) voor bronningen	Input aangeleverd voor de waterschapsverordening om effectiever toezicht uit te kunnen voeren

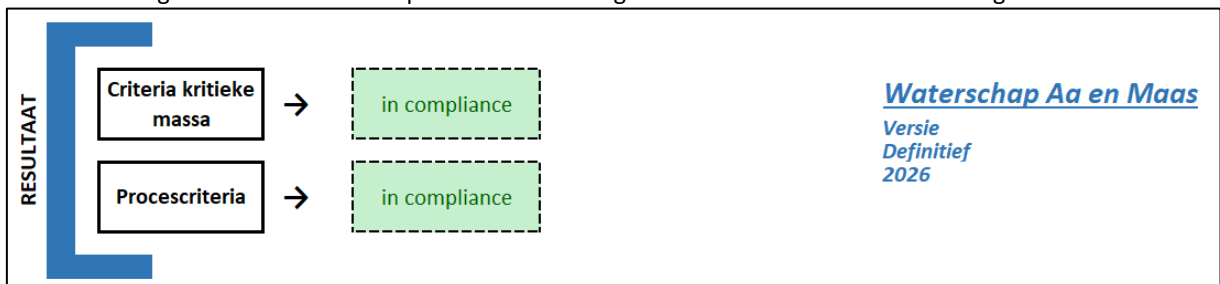
De afstemming over deze onderwerpen is waardevol en constructief. De aanpassing van beleid vraagt tijd en integrale afstemming. De input van VTH wordt daarbij doorgaans goed meegewogen.

2.7 Kwaliteitscriteria

2.7.1 Kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer

Goede vergunningverlening en adequaat toezicht is van groot belang voor goed waterbeheer. Daarom hebben Rijkswaterstaat en de waterschappen bestuurlijk afgesproken om gezamenlijk kwaliteitscriteria voor Vergunningverlening, Toezicht- en handhavingstaken (VTH) Waterbeheer vast te leggen. In de kwaliteitscriteria zijn de eisen vastgelegd voor de organisaties en medewerkers, inclusief eventuele derden voor wat betreft opleiding, kennis, ervaring en vlieguren. Sinds 2015 monitoren we of we aan alle deze eisen voldoen.

De beoordeling aan de kwaliteits- en procescriteria is uitgewerkt in onderstaande afbeelding.

Afbeelding 23: Toetsing aan de kwaliteitscriteria VTH Waterbeheer

Toelichting beoordeling Vergunningverlening:

De procescriteria zijn geborgd en de afdeling voldoet aan de kritieke massa.

Toelichting beoordeling Toezicht en handhaving:

De procescriteria zijn geborgd en de afdeling voldoet aan de vereiste kritieke massa.

Algemene toelichting:

De hoeveelheid vereiste expertises om goede vergunningen te verlenen en goed toezicht te voeren is hoog: er zijn veel verschillende activiteiten, met soms grote complexiteit van regelgeving. Dit maakt dat het voldoen aan de criteria niet vanzelfsprekend is, zeker als er sprake is van verloop. In 2025 zijn we er in geslaagd vertrek van medewerkers goed op te vangen.

2.7.2 Procescriteria Omgevingsbesluit

Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn in het Omgevingsbesluit wettelijke criteria gesteld waaraan deze activiteiten moeten voldoen. Deze eisen gaan onder andere over het uitwerken en bestuurlijk vast laten stellen van uitvoerings- en handavingsstrategie (beleidsplan), een jaarverslag (over het afgelopen jaar) en een uitvoeringsprogramma (voor het komende jaar). Het beleidsplan VTH (onder de Omgevingswet uitvoerings- en handavingsstrategie genoemd) heeft nog een looptijd tot en met 2027.

De provincie houdt toezicht op gemeenten en waterschappen op het gebied van de VTH-taken. Deze beoordeling heeft in 2025 plaatsgevonden over het jaarverslag van 2024 en uitvoeringsprogramma voor 2025. Geconcludeerd is dat de documenten tijdig waren vastgesteld en voldeden aan de eisen. Bij de beoordeling is de maximale score (100 %) behaald.

2.7.3 Organisatie, mensen en middelen

Sinds 1 januari 2025 vormen Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) één afdeling, waarbij wel de wettelijke functiescheiding is geborgd tussen het verlenen van vergunningen enerzijds en het voeren van toezicht daarop anderzijds. De samenvoeging draagt bij aan goede afstemming in lastige casussen en afgestemde processen, bijvoorbeeld als na het verlenen van een vergunning toezicht moet worden uitgevoerd.

De afdeling voldoet aan de kwaliteitscriteria. Dit is echter nog geen garantie dat er voldoende capaciteit is om bijvoorbeeld alle meldingen en aanvragen te kunnen verwerken. Begin 2025 zagen we een grote werkvoorraad voor met name waterkwaliteitsvergunningen. Dit hing samen met meer aanvragen, samenwerking met omgevingsdiensten en de ambitie om alle lozingsvergunningen te actualiseren. Hierop is geacteerd door de formatie te uit te breiden. Deze uitbreiding heeft er voor gezorgd dat we de eerder beschreven service termijnen doorgaans goed wisten te halen.

Mede gezien beleidsontwikkelingen is de tendens dat er toenemende aantallen verwerkt moeten worden door de afdeling. Dit vraagt enerzijds dat wordt ingezet op efficiënter werken, maar ook dat bij beleidsvoorstellen de benodigde impact en capaciteit voor VTH inzichtelijk wordt gemaakt en wordt geborgd.

3 UITVOERINGSPROGRAMMA 2026

3.1 Inleiding

Met een beleidsplan, uitvoeringsprogramma en jaarverslag wordt een cyclus vormgegeven waarin beleid en uitvoering aan elkaar worden gekoppeld. We maken in dit uitvoeringsprogramma inzichtelijk aan welke doelen wordt gewerkt en welke activiteiten uitgevoerd worden in 2026.

3.2 Focuspunten 2026

Vanuit beelden over 2025 en input vanuit de organisatie geven we in 2026 extra aandacht aan de volgende onderwerpen:

1. Inzet vanuit VTH wordt meer gericht naar stoffen en gebieden waar nog KRW opgaven liggen;
2. We zetten in op verdere samenwerking met omgevingsdiensten voor meer grip op indirecte lozingen;
3. We investeren in “slimmer werken” om de toenemende aantallen te kunnen verwerken en het bereik van toezicht te kunnen vergroten.

3.2.1 Focus op het halen van KRW doelen

In 2025 heeft het algemeen bestuur ingestemd met een aanvullend maatregelen pakket ten bate van de realisatie van KRW doelen. Ook voor VTH is een maatregelenpakket uitgewerkt, wat onder andere voorziet in:

- Lozingsvergunningen waar geen gebruik van wordt gemaakt, trekken we zoveel mogelijk in. Het proces hiervoor is in 2025 gestart en we streven ernaar dit in medio 2026 afgerond te hebben;
- We actualiseren de vergunningen voor lozingen op ons oppervlaktewater. Ook hier zijn we mee gestart. De ambitie en inzet is erop gericht dat deze actie voor eind 2027 is afgerond. Deze ambtshalve aanpassing van vergunningen zijn tijdrovende trajecten, waarbij we zowel bezwaren zien van ondernemers als van milieugroeperingen;
- We richten het toezicht naar stoffen en gebieden waar niet aan KRW-doelen wordt voldaan. In gebieden met een achterblijvende waterkwaliteit, willen we zeker zijn dat daar geen overtredingen plaatsvinden;
- Bij lozingsactiviteiten controleren we breder dan alleen de vergunde parameters: het blijkt dat soms ook niet vergunde stoffen worden geloosd;
- We denken mee op welke punten beleidsrijke aanpassingen in de waterschapsverordening kunnen helpen voor betere vergunningen, effectiever toezicht en effectievere handhaving.

3.2.2 Samenwerking met omgevingsdiensten

In 2025 is goed samengewerkt met de omgevingsdiensten op het gebied van indirecte lozingen, gericht op:

- het krijgen van beter zicht op het aantal lozingen;
- het actualiseren van lozingsvergunningen;
- het gezamenlijk uitvoeren van toezicht, voor kennisopbouw bij de omgevingsdiensten.

Deze samenwerkingsprojecten zijn eerder in het jaarverslag toegelicht.

Het aantal indirecte lozingen is groot en we zien dat er nog te veel belastende stoffen binnen komen bij onze rioolwaterzuiveringsinstallaties. Vanwege beperkte capaciteit en kennis bij de omgevingsdiensten blijft samenwerking belangrijk om stappen te kunnen zetten. In 2026 zetten we in op:

- we ondersteunen (adviesrol) bij het actualiseren van vergunningen voor indirecte lozingen;
- we voeren gezamenlijk toezicht op indirecte lozingen, gericht op stoffen en locaties waar dat voor het waterschap van belang is;
- door samen te werken bouwen we ook aan kennisopbouw bij de omgevingsdiensten.

Naast samenwerking op indirecte lozingen, is eind 2025 met de omgevingsdiensten afgesproken dat we inzetten op beter gezamenlijk toezicht bij bronneringen. De regelgeving bij bronneringen heeft naast instemmingen van het waterschap soms ook instemming nodig vanuit omgevingsdiensten, bijvoorbeeld als het gaat om het bemalen in grondwaterverontreinigingen en het lozen op de riolering. In de pilot worden alle meldingen rondom bemalingen onderling uitgewisseld om te beoordelen of alle instemmingen zijn verkregen en er uniforme informatie wordt gemeld. Dit verbeterproject loopt door in 2026.

3.2.3 Slimmer werken

De aantal te behandelen zaken nemen toe. Ook zijn er processen die belangrijk zijn, maar veel tijd vragen. Een voorbeeld is de jaarlijkse grondwateropgave door houders van een grondwaterput: hiervoor worden circa 2.400 ingelanden aangeschreven en waar nodig worden reminder brieven gestuurd als geen opgave is ontvangen. Dit alles vraagt dat we blijven zoeken naar proces- en automatiseringsverbeteringen. In 2026 zetten we in op:

- we onderzoeken of A.I. inzetbaar is bij het voorbereiden van vergunningen;
- we proberen de aanvraagformulieren voor meldingen en vergunningen te verbeteren;
- het optimaliseren van het proces van de jaarlijkse grondwateropgave;
- voor toezicht is sinds 2025 een drone inzetbaar en er zijn warmte camera's aangeschaft. Met deze middelen zorgen we voor een groter toezichts-bereik. Dit breiden we in 2026 verder uit.

Inzetten Artificial Intelligence

In 2025 hebben we een analyse uitgevoerd naar verbeterpunten in het vergunningenproces. Hieruit blijkt dat er kansen liggen om processen efficiënter en slimmer in te richten. Een belangrijk onderdeel hiervan is het inzetten van kunstmatige intelligentie (AI), met name door middel van Copilot-agents. Deze technologie kan helpen om routinetaken te automatiseren, zoals het vullen van sjablonen, het genereren van conceptdocumenten en het verzamelen van informatie uit werkinstructies. Door AI slim te integreren, kunnen we de kwaliteit van aanvragen verbeteren en het aantal handmatige controles verminderen, terwijl menselijke toetsing altijd behouden blijft.

We beseffen ons dat digitale adoptie binnen de organisatie aandacht vraagt; daarom starten we met een pilot waarin we AI inzetten op een deelproces. Deze pilot moet inzicht geven in de praktische toepasbaarheid en de daadwerkelijke productiviteitswinst. Ook zoeken we samenwerking met andere waterschappen. Bij een succesvolle pilot willen we deze aanpak breder toepassen en onderzoeken of we hiermee ook andere procesonderdelen kunnen verbeteren.

Verbeteren aanvraagformulieren

Onder de omgevingswet worden vergunningen aangevraagd via het Digitaal Stelsel Omgevingswet, het DSO. We zien dat de aanvraagformulieren in het DSO lastig kunnen zijn voor aanvragers en dan niet goed of niet volledig worden ingevuld. Dit speelt landelijk. We zijn in 2025 gestart om de aanvraagprocedure te verbeteren en optimaliseren. Door het verbeteren van systemen en het stellen van betere vragen in het DSO, ontvangen we direct completere aanvragen. Dit voorkomt dat we meerdere keren om aanvullende informatie moeten vragen bij de aanvrager en draagt bij aan een efficiënter proces.

3.3 Onze basis

Naast bovengenoemde focuspunten geven we invulling aan de ambities zoals vastgelegd in ons beleidsplan:

- we handelen meldingen, vergunningen & adviezen zoveel mogelijk binnen de servicetermijnen af;
- we geven alle meldingen van mogelijke overtredingen opvolging / een controle bezoek;
- alle overtredingen krijgen passend opvolging. Dit doen we volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO).

Navolgend is het uitvoeringsprogramma voor preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving nader uitgewerkt.

3.4 Vergunningen

3.4.1 Basistaken

De basistaken binnen Vergunningen zijn:

- Het in behandeling nemen van vergunningaanvragen;
- Het actueel houden van het vergunningenbestand;
- Het beoordelen van meldingen;
- Het adviseren op adviesverzoeken van andere overheden in het kader van vergunningverlening;
- Het behandelen van ingestelde juridische procedures voor vergunningszaken.

Voor het aantal te verwachten producten zijn we afhankelijk van de aanvragen en verzoeken die binnenkomen. Hier hebben we nauwelijks invloed op. Op basis van cijfers van voorgaande jaren kunnen we wel een inschatting maken. Voor alle producten zien we vanaf 2020 een jaarlijkse stijging. Hier houden we ook in 2026 rekening mee.

Concreet houdt dit in dat we in 2026 de volgende aantallen verwachten:

Product	Verwacht aantal
Vooroverleg	Complex: 150 Eenvoudig: 225
Vergunningaanvragen (inc. Vergunning Eigen Dienst)	Complex: 200 Eenvoudig: 200
Meldingen	600
Adviesverzoeken andere overheden in het kader van vergunningverlening	Complex: 50 Eenvoudig: 50

3.4.2 Beschikbare capaciteit

De huidige formatie is voldoende voor verwerking van bovenstaande aantallen en de genoemde ambities voor 2026. We zien wel veel ontwikkelingen die tot grotere aantallen te behandelen zaken gaan leiden. Dit zijn:

- Beleidsontwikkelingen van het waterschap, bijvoorbeeld een mogelijke invoering van een meldplicht voor kleine grondwaterputten. Dit brengt een forse toename van verwerking en beheer van een aantal meldingen met zich mee;
- Grote opgaven bij omgevingsdiensten en de provincie voor het actueel maken van vergunningen voor indirecte lozingen. Dit kan een forse toename voor adviesvragen met zich meebrengen;
- Grote (eigen) uitvoeringsprojecten, waarbij veel (en soms lastige) vergunningen nodig zijn.

Via monitoring van de aantallen en servicetermijnen houden we in beeld of bijsturing (aannee / inhuur) nodig is. Bij nieuwe beleidsontwikkelingen van het waterschap zelf, is het belangrijk dat ook de impact voor VTH wordt meegenomen en ingevuld.

3.5 Toezicht

Op basis van de Risicoprioritering 2026 (zie bijlage II) en aan de hand van de beschikbare capaciteit bepalen we op welke segmenten gepland toezicht wordt uitgevoerd. Hieronder is allereerst de beschikbare capaciteit omschreven, waarna de verdeling per segment wordt toegelicht.

3.5.1 Beschikbare capaciteit

De beschikbare capaciteit voor toezicht en handhaving in 2026 is in onderstaande tabel samengevat. Binnen deze uren vallen niet de juridische en bestuurlijke adviezen die gekoppeld zijn aan dit toezicht.

Tabel: Overzicht uren voor toezicht en handhaving 2026, inclusief vergelijk voorgaande jaren

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
Preventie	1.542	700	700	700	700
Toezicht (inclusief fiscaal toezicht en toezicht op meldingen)	9.922	11.232	10.601	11.914	11.593
Bestuursrechtelijk optreden	3.200	2.200	2.500	2.500	2.500
Strafrechtelijk handhaven	1.600	1.000	1.500	2.000	2.000
Overige activiteiten	4.318	3.132	4.959	3.088	3.343
Totaal	20.582	18.264	20.260	20.202	20.136

We verwachten geen grote verschuiving in het aantal op te pakken zaken voor bestuursrecht en strafrecht (cq. de benodigde tijd daarvoor), dus de ureninschatting daarvoor is voor 2026 gelijk gebleven. Wel gaan we ons in 2025 voorbereiden op een nieuw VTH zaakstelsel in 2026. Dit verklaart de iets hogere uren inschatting voor "overige activiteiten".

Naast de bovenstaande uren, is er voor toezicht ook inzet vanuit de districten (toezicht watersysteem) en de afdeling waterveiligheid (toezicht keringen). Die uren zijn niet opgenomen in bovenstaand overzicht.

3.5.2 Toelichting risicoprioritering

De totstandkoming van de risicoprioritering (zie bijlage II) heeft plaatsgevonden op basis van een drietal stappen:

- Het uitgevoerde toezicht over 2025 is geëvalueerd. Op deze manier kunnen de ervaringen van het afgelopen jaar gebruikt worden voor het komende uitvoeringsjaar.
- Vervolgens zijn de activiteiten geprioriteerd op basis van (1) kans en effect van een overtreding, (2) het naleefgedrag in de sector, (3) wel of geen gevoerd toezicht in de afgelopen 3 jaar en (4) ontwikkelingen in de sector (groei/krimp) of bestuurlijke aandachtspunten.

Deze stappen hebben samen geresulteerd in de risicoprioritering (bijlage II), waarbij de volgende toelichting kan worden gegeven.

Thema's die hoog geprioriteerd blijven

In de hoog geprioriteerde activiteiten zitten logischerwijs niet veel verschuivingen. Bij waterveiligheid (toezicht op keringen) en een goed werkend watersysteem (toezicht op A/B-watergangen) heeft het waterschap groot belang dat de regels goed worden nageleefd. Het toezicht in eerste aanleg op deze thema's rust hierom bij de afdelingen die hier dagelijks aan werken (afdeling waterveiligheid en de districten). De afdeling handhaving ondersteunt als vanuit toezicht blijkt dat handhavend optreden nodig is.

Daarnaast blijven ook hoog geprioriteerd:

- **Toezicht op meldingen**

Er komen jaarlijks 250 - 300 interne of externe meldingen binnen over mogelijke overtredingen. Onze ambitie is en blijft altijd te reageren op deze meldingen. We nemen meldingen serieus, te meer omdat we zien dat er relatief veel overtredingen naar voren komen bij toezicht op meldingen.

- **Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen**

Vanuit de omgevingsdiensten wordt weinig toezicht gevoerd op indirecte lozingen. Het is daarentegen een grote groep van lozingen, die impact kan hebben op de zuiveringen en/of het ontvangende oppervlaktewater achter de RWZI's. De blijvend hoge positie en inzet op de prioritering is daarmee gerechtvaardigd.

Geen grote accentverschuivingen in de prioritering voor 2025

In de overige sectoren zitten geen grote verschuiving ten aanzien van de prioritering. Weliswaar zijn er beperkte verschillen in de prioritering, maar het gaat niet om grote verschillen. Dit wordt mede veroorzaakt doordat bij de stijgers van voorgaand jaar, de kans op overtreding en het effect van een overtreding als blijvend hoog wordt ingeschat. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de pot- en containerteelt (trayvelden) en de bronneringen. Deze activiteiten blijven daardoor hoog gepositioneerd in de prioritering. Dit geldt ook voor activiteiten waarbij sprake is van directe lozingen op ons oppervlaktewater, omdat bij een incident het effect groot is. Daarmee blijven deze activiteiten volgens de systematiek hoog in de prioritering staan.

Bijzondere status voor lozingen vanuit overstorten

Vanuit overstorten kunnen soms vervuilingen in het oppervlaktewater worden aangetroffen. Dit is meestal geen illegale lozing, maar soms kan wel opschoning nodig of noodzakelijk zijn. In die gevallen kan toezicht ondersteunen. Ook in 2025 zullen we opvolging geven aan alle meldingen die binnenkomen over lozingen en vervuiling vanuit overstorten. In het uitvoeringsprogramma zijn hiervoor geen aparte uren gereserveerd voor toezicht op overstorten. Deze uren komen uit de post voor meldingen.

Ruimte voor gebiedsgericht toezicht

In het uitvoeringsprogramma is ruimte gemaakt voor gebiedsgericht toezicht. Dit is toezicht wat gezamenlijk met andere afdelingen kan worden ingevuld, op basis van specifieke vragen. Dit toezicht kan zich dan richten op bepaalde gebieden of stoffen, bijvoorbeeld ook door de inzet van mobiele sensoren. In samenspraak met andere afdelingen en vanuit het KRW-uitvoeringsprogramma wordt bepaald hoe en waar dit toezicht wordt ingezet.

Geen toezicht op laag geprioriteerd toezicht

Op de laag geprioriteerde activiteiten is geen toezicht voorzien. Onder deze activiteiten vallen ook de kleine onttrekkingen (grondwateronttrekking kleiner dan 10 m³ per uur). Voor deze onttrekkingen geldt geen meldingsplicht (maar alleen een vrijwillige melding).

3.5.3 Het uitvoeringsprogramma voor toezicht

In bijlage III zijn de toegekende uren voor de segmenten en activiteiten weergegeven. Op de risicocategorie 'laag' wordt vanuit de afdeling handhaving geen toezicht gevoerd. Via interne of externe meldingen kan wel toezicht in beeld komen bij deze activiteiten.

3.6 Handhaving

De 'geprogrammeerde inzet' voor handhavingsactiviteiten is gebaseerd op een schatting en ervaring van voorgaande jaren.

Bestuursrechtelijke handhaving

Voor 2026 gaan we er wederom vanuit dat we aan alle overtredingen bestuursrechtelijk opvolging geven. Hiermee geven we invulling aan het uitgangspunt 'aan iedere overtreding een passend gevolg'. Hoewel we afgelopen jaren steeds meer overtredingen constateerden, bleek de hoeveelheid gereserveerde uren voor opvolging voldoende. Daarom houden we de uren hiervoor dit jaar ongewijzigd.

Strafrechtelijk optreden

Volgens de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht (LHSO) wordt het gedrag van de overtreder en het effect van de overtreding beoordeeld. Hieruit volgt ook of de betreffende casus bij het BOA-team moet worden aangemeld om te beoordelen of strafrechtelijke opvolging nodig en mogelijk is. Deze casussen worden door het BOA-team beoordeeld en opgevolgd. Daarnaast geeft het BOA-team het komende jaar aandacht aan:

- Het sturen op een goede inschaling volgens de LHSO. Het is belangrijk dat de LHSO goed en uniform door alle toezichthouders wordt toegepast, zeker nu de LHSO op een paar punten is aangepast ten opzichte van de hiervoor geldende handhavingsstrategie;
- Afstemming met de ketenpartners op het gebied van strafrecht;
- Verbeteracties naar aanleiding van de WPG-audit.

Bijlagen:

- Bijlage I: Instrumentarium
- Bijlage II: Systeembeschrijving en risico prioritering 2026
- Bijlage III: Uitvoeringsprogramma toezicht 2026
- Bijlage IV: Samenwerking met ketenpartners

BIJLAGE I. INSTRUMENTARIUM

Inleiding

Uit het Waterbeheerplan volgen de kerntaken van ons waterschap. De kern van ons werk is dat we het waterbeheer goed regelen voor de inwoners en bedrijven in ons werkgebied. We zorgen, tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, voor:

- Goede bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas;
- Een hydrologisch en ecologisch goed functionerend watersysteem, óók in extreem droge en extreem natte tijden;
- Goed transport en een goede zuivering van het afvalwater in ons werkgebied.

In het waterbeheerplan (WBP) voor de periode 2022 – 2027 staan doelen en acties beschreven voor het waterbeheer. Preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving (PVTH) zijn instrumenten die het waterschap ter beschikking heeft om bij te dragen aan de realisatie van de doelen van het waterschap, zoals vastgelegd in het WBP.

Onze missie is dan ook door middel van preventie, vergunningverlening, toezicht en handhaving zoveel als mogelijk bij te dragen aan de doelen zoals vastgelegd in het waterbeheerplan van Aa en Maas. Deze missie voeren we uit aan de hand van de volgende pijlers:

- Voorkomen is beter dan genezen: we controleren niet alleen of ieder zich aan de regels houdt, maar leggen de regels pro-actief uit. Bekendheid met en draagvlak voor het beleid en de regels is een belangrijke pijler om overtredingen te voorkomen. Preventie krijgt hierom een vaste plek in ons jaarlijks uitvoeringprogramma.
- Toezicht als sluitstuk van (en input voor) ons beleid: via toezicht controleren we of ingelanden zich houden aan de water gerelateerde regelgeving. Bij een naleefpercentage³ lager dan 80 % beoordelen we hoe we het gedrag positief kunnen beïnvloeden en zetten daarvoor acties uit⁴. Dit kan ook afstemming vragen met andere afdelingen van het waterschap en/of ketenpartners.
- Alle overtredingen krijgen passend vervolg. Zacht waar het kan en hard waar het moet. Hierbij werken we volgens de meest actuele versie van de Landelijke Handhavings Strategie Omgevingsrecht. Bij passend vervolg gaat het ook om de snelheid van de handhavingsactie. Soms is lik op stuk passend en soms is een langere termijn redelijk. In het jaarverslag is dit nader toegelicht.

Preventie: Voorkomen is beter dan genezen

Preventie draagt bij aan een beter contact met onze ingelanden, vooral aan de voorkant: vóóordat er overtredingen plaatsvinden. Als deskundige en gespreksvaardige medewerkers willen we graag in gesprek gaan met onze ingelanden over hun wensen, activiteiten en belangen. Dit helpt bij het voorkomen van overtredingen van maatschappelijk geaccepteerde regels, vooral wanneer er wijzigingen zijn, zoals de inwerkingtreding van de Omgevingswet of wijzigingen in de waterschapsverordening.

³: Het naleefpercentage zoals dat wordt bepaald vanuit steekproefsgewijs toezicht. Het gaat niet om toezicht op meldingen of risico gestuurd toezicht. In die situaties is de kans op een overtreding relatief groot en dus niet representatief voor de betreffende sector of activiteit.

⁴: Ook bij een hoger naleefpercentage kunnen acties wenselijk zijn, bijvoorbeeld als de effecten van een overtreding groot zijn (doorgaans hoog geprioriteerd toezicht). Indien dat het geval is, zal dat in het jaarverslag worden aangegeven.

Burgers en initiatiefnemers van projecten hebben een grote verantwoordelijkheid voor het verzamelen van informatie en het voldoen aan wettelijke regels. Met een reeks preventieve acties proberen we ervoor te zorgen dat de regels bekend zijn, dat er draagvlak voor is en dat burgers en initiatiefnemers vaker spontaan en bewust handelen in overeenstemming met de wet- en regelgeving.

Afbeelding 24: Afvoergreppel

Vergunningverlening: Bewaken, beschermen en beheren van onze belangen

Het waterschap bewaakt de waterkwaliteit en waterkwantiteit bij ruimtelijke plannen (bijvoorbeeld bestemmingsplannen) via het instrument van de 'watertoets'. Dit gebeurt zowel bij nieuwe ruimtelijke plannen als bij een wijziging van bestaande ruimtelijke plannen. De watertoets omvat het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen. Hierbij worden zowel de componenten grondwater als oppervlaktewater meegenomen. De watertoets is daarmee een instrument dat ingezet wordt om de belangen van het waterschap al in een vroegtijdig stadium te beschermen.

In de wet- en regelgeving van 2024 is de watertoets een verplicht proces dat moet worden doorlopen bij ruimtelijke plannen. Onder de Omgevingswet is de watertoets vervangen door het juridische begrip 'weging van het waterbelang'. Bij het vaststellen van het omgevingsplan moeten gemeenten verplicht rekening houden met de weging van het waterbelang. Onder de Omgevingswet betekent 'weging van het waterbelang' het rekening houden met de gevolgen voor het beheer van watersystemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit omvat aspecten zoals waterkwaliteit, waterveiligheid, droogte en wateroverlast. Het doel is om een klimaatbestendige inrichting te bevorderen die bijdraagt aan de gezondheid van ingelanden en gebruikers.

Een watergerelateerde activiteit is vergunningplichtig wanneer deze verboden is op grond van de Omgevingswet of op grond van de Waterschapsverordening. Voor deze activiteit is dan een vergunning nodig, tenzij algemene regels zijn gesteld die de activiteit vrijstellen van de vergunningplicht. Wanneer een activiteit onder algemene regels valt, moet veelal een melding worden ingediend of is deze zelfs volledig vrijgesteld. Op basis van een melding kan het waterschap, bijvoorbeeld wanneer de algemene regels onvoldoende bescherming bieden, maatwerkvoorschriften opstellen. Deze maatwerkvoorschriften gelden dan, net zoals bij een vergunning, specifiek voor de gemelde activiteit. Met de instrumenten vergunningen en maatwerkvoorschriften kan het waterschap specifiek voor een bepaalde activiteit haar waterstaatsbelangen beschermen.

Voor veelvoorkomende activiteiten waarvoor op basis van de Waterschapsverordening vergunning moet worden aangevraagd, heeft het waterschap beleidsregels opgesteld. Deze vormen het toetsingskader bij het behandelen van de vergunningaanvragen inzake waterkwantiteit. De waterstaatsbelangen omtrent waterkwaliteit worden beschermd via vergunningverlening bij lozingen direct op het oppervlaktewater of op de

rioolwaterzuivering of via het adviesrecht bij omgevingsvergunningen bij lozingen op het rioolstelsel van de gemeente. Het is namelijk op grond van de Omgevingswet verboden om zonder vergunning of vrijstelling op basis van Algemene maatregel van bestuur stoffen te brengen in een oppervlaktewaterlichaam.

Toezicht: Controles meer probleemgericht

Het doel van toezicht is het controleren of initiatiefnemers de betreffende wet- en regelgeving naleven bij het uitvoeren van activiteiten. Om te bepalen op welke sectoren de beschikbare capaciteit voor toezicht wordt ingezet, actualiseren we jaarlijks de 'risicoprioritering'. Dit houdt in dat we inspelen op sectorspecifieke ontwikkelingen, (bestuurlijke) aandachtsgebieden en het naleefgedrag. Op een hoger geprioriteerde sector wordt intensiever toezicht gehouden.

De risicoprioritering komt tot stand op basis van de volgende input:

- Het uitgevoerde toezicht over het voorgaande jaar wordt geëvalueerd. Op deze manier kunnen de ervaringen van het afgelopen jaar gebruikt worden voor het komende uitvoeringsjaar.
- 'Integrale afstemming': er heeft afstemming plaatsgevonden binnen waterschap Aa en Maas. Met verschillende disciplines is besproken waar het komende jaar meer of minder nadruk op moet komen te liggen op het gebied van preventie, toezicht en handhaving.
- 'Kwantificering': Ranking van de activiteiten heeft plaatsgevonden op basis van (1) kans en effect van een overtreding, (2) het naleefgedrag in de sector, (3) wel of geen gevoerd toezicht in de afgelopen 3 jaar en (4) ontwikkelingen in de sector (groei/krimp).
- 'Bestuurlijke afstemming': de risicoprioritering wordt met directie en het Dagelijks Bestuur besproken en waar nodig scherpt het Dagelijks Bestuur de opgestelde risicoprioritering aan.

Het naleefpercentage en het naleefgedrag vormen input voor de wijze van beïnvloeding in de toekomst. Zo zal een sector met overtredingen door een hoge mate van onwetendheid eerder in aanmerking komen voor preventieve inzet. Wanneer calculerende overtredingen de boventoon voeren, is het vaak passender de betreffende sector met een stevigere inzet op toezicht en handhaving te benaderen: zacht waar het kan, hard waar het moet.

Toezicht en handhaving is daarmee een beleidsinstrument dat kan worden ingezet om ten aanzien van doelen uit het waterbeheerplan te signaleren, te bewaken en waar nodig te herstellen. Voorliggend jaarverslag doet hiervan verslag.

Handhaving: Bestuursrechtelijk en/of strafrechtelijk

In ons beleidsplan 'Planadvies, Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving 2023-2027' staat dat alle overtredingen passend opvolging krijgen. Dit gebeurt binnen de kaders van de Landelijke Handhavingsstrategie Omgevingsrecht (LHSO). Mede op basis van de output van de LHSO wordt bepaald welke vorm van handhaving passend is en wordt bepaald in hoeverre deze wordt opgevolgd en toegepast. Niet alleen de ernst van de overtreding wordt beoordeeld, maar ook het gedrag van de overtreder. Op glijdende schaal kan onderscheid worden gemaakt tussen onbewuste overtreders tot calculerende overtreders.

De output van de LHSO wordt gebruikt als input voor preventie in het geval het gedrag niet kwaadwillend is gebleken. Het gedrag van calculerende overtreders wordt – vanuit het voordeel dat zij hier mee behalen – aangepakt door extra inzet op toezicht en handhaving. De invulling hiervan is dat handhaving die in de eerste plaats gericht is op het beëindigen van een overtreding en op herstel van de gevolgen worden aangepakt via de bestuursrechtelijke maatregelen. Bij moedwillige overtreders willen we voorkomen dat soortgelijke overtredingen (opnieuw) worden begaan. Hiervoor zetten we dan bestraffende, strafrechtelijke instrumenten in; afhankelijk van de situatie naast – of in plaats van bestuursrechtelijke acties.

Hoewel alle geconstateerde overtredingen moeten worden aangepakt, betekent dit niet dat dat repressief optreden altijd vóór andere (toezicht)activiteiten gaat. Gekeken wordt naar de spoedeisendheid van de overtredingen. Heterdaad overtredingen en/of overtredingen waarvan directe beëindiging leidt tot het beperken van gevolgen, worden met voorrang opgepakt. Het optreden tegen overige overtredingen waarbij de gevolgen voor de leefomgeving minder zijn, wordt gepland.

Afbeelding 25: Uitvoering van toezicht

BIJLAGE II. SYSTEEMBESCHRIJVING EN RISICO PRIORITERING 2026

Systeembeschrijving

In de systeembeschrijving wordt toegelicht op welke onderdelen toezicht kan worden ingezet om te controleren of aan de betreffende regelgeving wordt voldaan. Het voldoen aan regelgeving is 1 van de elementen die van belang is om de algemene waterschapsdoelen te kunnen bereiken: veilig, voldoende en schoon water.

Hoofdactiviteiten waterschap Aa en Maas

Waterschap Aa en Maas werkt 24 uur per dag aan veilig, voldoende en schoon water. Dagelijks onderhouden en inspecteren we dijken en zuiveren we 300 miljoen liter afvalwater. Dat doen we voor ruim 765.000 inwoners, voor bedrijven en voor de natuur in het oosten van Brabant. Het werkgebied van waterschap Aa en Maas ligt in het oostelijk deel van de provincie Noord-Brabant en heeft een omvang van ruim 160.000 hectare. Het grootste deel daarvan bestaat uit hellende zandgronden. In het gebied ten oosten van de Peelhorst stroomt het water via de Raam richting de Maas. Aan de westkant stroomt het water richting de Aa, die bij ’s-Hertogenbosch in de Maas uitmondt. Het noordelijke deel van ons werkgebied bestaat uit kleipolders.

Activiteiten

In navolgende tabel worden de objecten, sectoren en activiteiten beschreven waarvoor regels gelden en waar het voor het waterschap van belang is dat aan die regelgeving wordt voldaan.

Omschrijving	Toelichting
Keringen	Graven en bouwen in en bij keringen (dijken) moet voldoen aan regels om de stabiliteit van de keringen te waarborgen.
Watersysteem	Het watersysteem is belangrijk voor opvang en transport van water. Het watersysteem moet vrij zijn van belemmeringen. Langs de hoofdwatergangen mogen geen obstakels staan, om doelmatig onderhoud te kunnen plegen.
Directe lozingen vanuit RWZI's	RWZI's ontvangen huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater. Na zuivering wordt dit geloosd op oppervlaktewater. De lozing moet voldoen aan normen.
Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	Teelten los van de bodem. Vanwege gebruik van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen gelden eisen voor het hergebruiken en lozen van water.
Teelt in open lucht; vollegrondsteelt	Gebruik van mest en gewasbeschermingsmiddelen langs watergangen, spoelen van gewassen. Hiervoor gelden regels ter bescherming van de waterkwaliteit.
Onttrekkingen voor beregingen (geen droogte)	Grondwatergebruik is toegestaan, maar er gelden wel voorwaarden (perioden, debieten en putdieptes).
Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing	Tijdelijke onttrekkingen van grondwater voor bouwactiviteiten. Er gelden eisen aan de onttrekking en lozing van grondwater. Lozing kan daarnaast heffingsplichtig zijn.
Toename verhard oppervlak	Om te zorgen dat bij regenval het regenwater niet zorgt voor piekbelasting op het riool en watersysteem, gelden regels voor het bufferen, bergen en lozen van dit water.
Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties (MVI)	MVI lozen gezuiverd afvalwater. Hiervoor gelden eisen, ter bescherming van de waterkwaliteit.
Lozingen vanuit overstorten	Als door regenval het rioolstelsel de afvoer niet meer aan kan, kan er overstort plaatsvinden naar het oppervlaktewater. Overstorten is niet verboden, maar er gelden wel regels.
Directe lozingen vanuit IBA's	Niet alle huishoudens zijn aangesloten op de riolering. Hier wordt huishoudelijk afvalwater gezuiverd via Individuele Behandeling Afvalwater (IBA). Er gelden regels waaraan deze installaties en lozing moeten voldoen.
Directe lozingen vanuit bedrijven	Er zijn bedrijven die afvalwater zuiveren en lozen op het oppervlaktewater. Hiervoor gelden eisen ter bescherming van het oppervlaktewater.
Toepassen van grond en baggerspecie	Voor het toepassen van grond en baggerspecie in onze watergangen gelden regels ter bescherming van de waterkwaliteit.
Viskwekerijen	Er gelden regels om te zorgen dat het watersysteem niet belast raakt met een afwijkende, voedingsrijke waterkwaliteit
Varkenshouderijen	Er gelden regels om te zorgen dat er geen emissies naar het oppervlaktewater en de riolering plaatsvinden.
Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	Er gelden regels om te zorgen dat er geen emissies naar het oppervlaktewater en de riolering plaatsvinden.
Industriële wateronttrekkingen	Gebruik van grondwater door (niet agrarische) bedrijven. Er gelden voorwaarden voor het grondwatergebruik (debieten en putdieptes).
Teelt in kassen of gebouwen	Er gelden regels om te zorgen dat er geen emissies naar het oppervlaktewater en de riolering plaatsvinden.
Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	Het gebruik van deze middelen wordt gecontroleerd bij de teelt in open lucht. Dit aandachtsgebied heeft betrekking op hercontroles op overtredingen die voorgaand jaar zijn aangetroffen.

In navolgende risico prioritering is inzichtelijk gemaakt:

- De omvang van de sector;
- Het naleefgedrag van de sector;
- Het effect van overtredingen binnen de sector;
- Eventuele bestuurlijke aandachtspunten voor een sector;
- Of een sector de afgelopen jaren toezicht heeft gehad.

Op basis van die criteria is de risico prioritering uitgewerkt. Hoog geprioriteerde sectoren hebben een grotere kans om de geclaimde uren voor toezicht toegekend te krijgen.

Positie 2026	positie 2025	Sector / activiteit	naleefgedrag 2025	score naleefgedrag (kans)	score incidenten (kans)	score kans	effect van een overtreding (als beschreven in toezichtsplan)	score kans * effect	Gecontroleerd afgelopen 3 jaar?	score gecontroleerd afgelopen jaren	Score vanuit bestuurlijke ambitie	mogelijke beïnvloeding via HH	score
		Hoog geprioriteerd toezicht											
1	1	1 Toezicht op primaire waterkeringen											
2	2	2 Toezicht op regionale waterkeringen											
3	3	3 Toezicht op overige keringen											
4	4	4 Toezicht op A-Watergangen											
5	5	5 Toezicht op B-Watergangen											
6	6	6 Versterking & ondersteuning toezicht op indirecte lozingen	75%	5	1	6	3	18	J	0	2	0	20
		Gemiddeld geprioriteerd toezicht											
7	8	8 Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	89%	3	1	4	4	16	J	0	2	0	18
8	13	13 Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties	81%	4	0	4	3	12	J	0	0	0	12
9	22	22 Teelt in kassen of gebouwen	83%	4	0	4	3	12	J	0	0	0	12
10	7	7 Directe lozingen vanuit RWZI's	100%	1	1	2	5	10	J	0	0	0	10
11	11	11 Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen,	81%	4	1	5	2	10	J	0	0	0	10
12	12	12 Toename verhard oppervlak	89%	3	0	3	3	9	J	0	0	0	9
13	23	23 Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	96%	1	1	2	4	8	J	0	0	0	8
14	16	16 Directe lozingen vanuit bedrijven	86%	3	0	3	2	6	J	0	0	0	6
15	10	10 Onttrekkingen voor beregeningen (geen droogte)	98%	1	0	1	3	3	J	0	2	0	5
16	9	9 Teelt in open lucht; vollegrondsteelt	95%	1	0	1	4	4	J	0	0	0	4
17	15	15 Directe lozingen vanuit IBA's	slecht	3	0	3	2	6	J	0	0	-2	4
18	21	21 Industriële wateronttrekkingen	91%	2	0	2	2	4	J	0	0	0	4
19	14	14 Lozingen vanuit overstorten	niet bepaald	1	0	1	3	3	N	2	0	-2	3
20	19	19 Varkenshouderijen	100%	1	0	1	3	3	J	0	0	0	3
21	20	20 Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	98%	1	0	1	3	3	J	0	0	0	3
22	17	17 Toepassen van grond en baggerspecie	100%	1	0	1	2	2	J	0	0	0	2
23	18	18 Viskwekerijen	100%	1	0	1	2	2	J	0	0	0	2
		Laag geprioriteerd toezicht											
24	24	24 Agrarische sectoren, niet elders genoemd											
25	25	25 Kleine grondwateronttrekkingen											
26	26	26 Noodvoorzieningen											
27	27	27 Toezicht op C-Watergangen											
28	28	28 Conserveren bouwwerken bij watergangen											

BIJLAGE III. UITVOERINGSPROGRAMMA VOOR TOEZICHT 2026

Uit voeringsprogramma

nr.	Categorie						Toelichting
		Geclaimde uren 2026 toezichtsplannen	Toegekend evenredige verdeling	Toegekend op basis van prioritering	Toegekende uren 2026	% toegekend	
	Beschikbare uren voor toezicht				11.593		
	Toegekend op basis van vaste afspraken				6.710		
	Beschikbare uren voor programatisch toezicht				4.883		
	- beschikbaar voor evenredige verdeling (75 %)				3.662		
	- beschikbaar op basis van prioritering (25 %) (op is op)				1.221		
	Geclaimde uren voor programatisch toezicht				5.516		
	Vaste afspraken / hoog geprioriteerd toezicht						
	toezicht op meldingen	1.100			1.100	100%	
	fiscaal toezicht	1.805			1.805	100%	
	lucht surveillance en drones	355			355	100%	
	toezicht indirecte lozingen	1.550			1.550	100%	
	handhavingsloket	1.300			1.300	100%	
	seveso controles	600			600	100%	
	Toezicht op keringen en het watersysteem						
1	Toezicht op primaire waterkeringen						toezicht door afdeling Waterveiligheid
2	Toezicht op regionale waterkeringen						toezicht door afdeling Waterveiligheid
3	Toezicht op overige keringen						toezicht door afdeling Waterveiligheid
4	Toezicht op A-Watergangen						toezicht door districten
5	Toezicht op B-Watergangen						toezicht door districten
	Gemiddeld geprioriteerd toezicht, toegekend op basis van risico prioritering						
6	toezicht indirecte lozingen	109	72	37	109	100%	bovenop de vaste FTE
7	Teelt in open lucht; pot- en containerteelt	204	135	69	204	100%	
8	Directe lozingen vanuit mest verwerkende installaties	291	193	98	291	100%	
9	Teelt in kassen of gebouwen	305	202	103	305	100%	
10	Directe lozingen vanuit RWZI's	179	119	60	179	100%	
11	Onttrekkingen voor bronneringen en saneringen, inclusief lozing	1.845	1.225	620	1.845	100%	
12	Toename verhard oppervlak	265	176	89	265	100%	
13	Gebruik gewasbeschermingsmiddelen en biociden	28	19	9	28	100%	
14	Directe lozingen vanuit bedrijven	368	244	124	368	100%	
15	Onttrekkingen voor beregeningen (geen droogte)	480	319	13	332	69%	
16	Teelt in open lucht; vollegrondsteelt	416	276	0	276	66%	
17	Directe lozingen vanuit IBA's	0	0	0	0	n.v.t.	
18	Industriële wateronttrekkingen	60	40	0	40	66%	
19	Lozingen vanuit overstorten	0	0	0	0	n.v.t.	wel altijd reactie op meldingen
20	Varkenshouderijen	250	166	0	166	66%	
21	Rundvee, paarden, geiten, pluimvee, pelsdieren, huisdieren	580	385	0	385	66%	
22	Toepassen van grond en baggerspecie	124	82	0	82	66%	
23	Viskwekerijen	12	8	0	8	66%	
	Laag geprioriteerd toezicht						
24	Overige agrarische sectoren	0	0	0	0		
25	Kleine grondwateronttrekkingen	0	0	0	0		
26	Noodvoorzieningen	0	0	0	0		
27	Toezicht op C-Watergangen	0	0	0	0		
28	conserveren van bouwwerken nabij watergangen	0	0	0	0		
Totale toezichtsuren		5.516	3.662	1.221	4.883		

IV. Samenwerking ketenpartners

Samenwerking met ketenpartners

Vanuit VTH werken we al langer samen met verschillende partijen. Deze samenwerking wordt met de inwerkingtreding van de Omgevingswet belangrijker. We hebben in 2025 de samenwerking in stand gehouden en op het gebied van indirecte lozingen geïntensiveerd.

Rijkswaterstaat

De structurele samenwerking met Rijkswaterstaat (RWS) bestaat in hoofdzaak uit kennisuitwisseling over bodemkwaliteit en het uitvoeren van gezamenlijke controles in de uiterwaarden. Deze samenwerking is van waarde omdat RWS veel vaker dan wij te maken hebben met meldingen over grondverzet en dempingen en dus meer kennis en ervaring hierover heeft. Daartegenover is onze kennis over het Besluit Activiteiten Leefomgeving van waarde voor controles in de uiterwaarden van RWS.

Daarnaast is in 2021 een start gemaakt met kennisdeling omtrent opkomende stoffen. Gelet op de beperkte kennis omtrent de impact van de lozing van deze stoffen is het van belang om de beschikbare kennis met elkaar te delen en samen te werken aan een hoger kennisniveau. Het doel is uiteindelijk om zo goed mogelijk te kunnen adviseren aan omgevingsdiensten, aanvragers, gemeenten en interne collega's en om input te verzamelen voor eventueel te ontwikkelen beleidskaders.

Waterschap Brabantse Delta

Voor bedrijven die op grote schaal met gevaarlijke stoffen werken, zijn regels opgenomen in de Seveso-richtlijn. Waterschap Brabantse Delta voert, onder andere voor waterschap Aa en Maas, de inspecties uit bij bedrijven die vallen onder dit Besluit. We stemmen af met Brabantse Delta af welke bedrijven worden gecontroleerd, zodat deze bedrijven met waterrelevantie binnen ons beheergebied tijdig (minimaal één keer in de vier jaar) worden gecontroleerd.

Waterschap De Dommel

Een aantal rioleringen in het beheergebied van De Dommel komt uit op RWZI's van Aa en Maas. Dit is bijvoorbeeld het geval in de gemeente Vught. Met waterschap de Dommel zijn afspraken gemaakt over toezicht en handhaving op deze indirecte lozingen en het fiscaal toezicht.

Ook werken we samen met Waterschap de Dommel als het gaat om collegiale toetsen. Dit wordt bijvoorbeeld ingezet bij vergunningen voor eigen dienst, waarbij we zeker willen zijn dat de juiste afwegingen zijn gemaakt en de juiste voorschriften zijn opgenomen.

Brabantse Omgevingsdiensten

Met de Brabantse Omgevingsdiensten (ODBN, ODZOB en OMWB) wordt samengewerkt op de thema's van risico relevante bedrijven, indirecte lozingen, bronneringen en noodtrayvelden. Over deze onderwerpen vindt periodiek uitwisseling van informatie en kennis plaats en worden gezamenlijke controles uitgevoerd.

In 2024 zijn tussen de brabantse omgevingsdiensten en brabantse waterschappen werkafspraken gemaakt over het toezicht op indirecte lozingen. Deze afspraken zorgen voor een uniforme aanpak, kennisbouw en gezamenlijke controles op het gebied van toezicht en handhaving.

Schone maaswaterketen

De Schone Maaswaterketen is een samenwerkingsverband tussen Rijkswaterstaat, het ministerie van IenW, de verschillende waterschappen, drinkwaterbedrijven binnen het stroomgebied van de Maas. Het heeft als doel om de waterkwaliteit binnen het stroomgebied te verbeteren. Focus ligt op organische microverontreinigingen die via afvalwaterstromen in het milieu terecht komen. Binnen verschillende werkgroepen, waaronder Bronaanpak en grip op vergunningen en indirecte lozingen, werken we hier actief aan mee.

Gebiedsgericht Handhaven Mestfraude (GGH)

Gebiedsgericht handhaven is projectmatig gestart vanuit het Bestuurlijk Platform Omgevingsrecht (BPO) en heeft geleid tot bestuurlijke samenwerkingswerktafspraken op het gebied van toezicht en handhaving op

Onder regie van het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) werken de Nederlands Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA), de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO), de provincies Noord-Brabant en Limburg, gemeenten, omgevingsdiensten en waterschappen samen op het gebied van toezicht in de peelregio.

Onder de vlag van GGH worden, na analyse en selectie, jaarlijks circa 30 gezamenlijke controles uitgevoerd, waarvan 10 binnen het beheergebied van Aa en Maas. De gezamenlijke, risico gerichte controles hebben in 2025 enkele grotere casussen aan het licht gebracht, waar nu verdere (strafrechtelijke) acties lopen.

Jaarrapportage Gebiedsgericht Handhaven Mestregelgeving

Onder leiding van het ministerie van LVVN wordt jaarlijks een rapportage opgesteld over de activiteiten die binnen de samenwerking zijn uitgevoerd en welke resultaten dat heeft opgeleverd. Hoewel het aantal daadwerkelijke gezamenlijke controles niet heel groot is (jaarlijks circa 30 stuks), zijn deze wel risico gestuurd, op basis van data-analyses. Uit de controles komen daardoor relatief veel overtredingen naar voren. Via bestuursrechtelijk optreden wordt ingezet op beëindiging van de overtreding en het zo mogelijk ongedaan maken van nadelige effecten. Waar nodig wordt strafrecht ingezet. In 2025 is vanuit de samenwerking gewerkt aan 2 casussen met mestfraude in ons gebied. Deze casussen worden strafrechtelijk opgepakt.

Samen Sterk in Brabant (SSIB)

Om misstanden in het buitengebied aan te pakken, werkt de provincie samen met de Omgevingsdiensten, alle Brabantse gemeenten, waterschappen, het Openbaar Ministerie, politie en terreinbeheerder samen. Een speciaal team van 'SSIB handhavers' houdt zich hiermee bezig. Hoewel de nadruk ligt op stroperij, wildcrossen en (drugs)afvaldumpingen, zijn de handhavers van SSIB belangrijke 'ogen' in ons gebied, bijvoorbeeld op het gebied van dumpingen bij watergangen en (illegale) visserij. De uitvoering van de taken van de SSIB zijn sinds 1 januari 2018 centraal belegd bij de Omgevingsdienst Brabant Noord.

Door elkaar te informeren over onderwerpen wordt getracht de oog- en oorfunctie voor elkaar goed vorm te kunnen geven. De toezichthouders van het SSIB zijn op de hoogte van de onderwerpen die voor het waterschap belangrijk zijn. Als bijzonderheden onder onze bevoegdheid worden aangetroffen, worden wij geïnformeerd om te kunnen handelen.

Vanuit SSIB wordt jaarlijks een overzicht gemaakt van overtredingen die relevant zijn geweest voor de brabantse waterschappen. Veelal zijn deze overtredingen samen met de waterschappen opgepakt of was sprake van gezamenlijke controle.